УзССР Давлат китоб палатаси

Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

ХАЛҚ СЎЗИ

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

28 июнь, чоршанба, 1995 йил
Сотувда эркин нархда. **№ 122 (1124)**

ПРЕЗИДЕНТ ЯНГИ АСАРИНИНГ ТАҚДИМИ

27 июнь куни Ўзбекистон Республикаси Фан ва техника давлат қўмитасида мамлакатимиз Президенти Ислом Каримовнинг «Ўзбекиситон иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш йўлида» китобини тақдим этиш маросими бўлди. Унда Олий мактаб, халқ таълими, фан, техника, спорт, миллий-маданий марказлар, халқаро ташкилотлар ваколатхоналари намояндалари ва жамоатчилик вакиллари иштирок этдилар.

Президентнинг матбуот котиби Мурод Муҳаммад Дўст маросимни кириш сўзи билан очди.

Маросимда сўзга чиққан Президентнинг давлат маслаҳатчиси А. Азизхўжаев, академик Иззат Султон, Тошкентдаги «Подъемник» ишлаб чиқариш бирлашмаси директори В. Иванов, Нукус давлат педагогика институтининг ректори Х. Бозорбоев, Корейс маданий марказининг раҳбари А. Ким, республика Матбуот давлат қўмитаси раиси Р. Шоғуломов ва бошқалар давлатимиз раҳбари янги китобининг нашр этилиши мамлакатимиз ва халқимиз ҳаётида ғоят катта ижтимоий-сиёсий воқеа эканини таъкидладилар. Китобда Ўзбекистон мустақил деб эълон қилингандан кейин ўтган давр мобайнида амалга оширилган ишларга якун ясалгани, иқтисодий ислоҳотлар, кишилар онгида рўй бераётган муҳим ўзгаришлар моҳирона таҳлил этилгани, мамлакатимиз тараққиётининг бундан кейинги истиқболи масалалари ҳар томонлама ёритиб берилгани қайд этилди. Бу асар республика иқтисодиётини ривожлантириш истиқболларини, бозор иқтисодиёти қонуниятларини ўрганишда муҳим назарий—услубий қўлланма бўлиб хизмат қилади.

(ЎзА)

ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА УЧРАШУВ

27 июнь куни Вазирлар Маҳкамасида Австрия федерал канцлерининг шахсий вакили, собиқ ички ишлар вазири Карл Блеха бошчилигидаги делегация аъзолари Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари Бахтиёр Ҳамидов билан учрашди.

Б. Ҳамидов меҳмонларга Ўзбекистонда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотлар жараёни, хорижий сармоядорлар учун яратилган қулай шарт-шароитлар хусусида сўзлаб берди. У бугунги кунда мамлакатимизда кичик ва ўрта бизнес, хусусий тадбиркорлик ва сайёҳликни ривожлантиришга алоҳида эътибор берилаётганини айтиб, ушбу соҳаларда Австрия билан ҳамкорлик ҳар икки томон учун ҳам фойдали бўлишини таъкидлади.

Карл Блеха Австрия ҳукумати Ўзбекистон билан ўзаро манфаатли ҳамкорликни кенгайтиришга тайёр эканини айтди. Хусусан, австриялик тадбиркорлар Ўзбекистон билан банк ва молия, енгил саноат, энергетика соҳаларида ҳамкорлик қилишга қизиқиш билдирмоқда, деди у.

Музокаралар чоғида ўзаро иқтисодий алоқаларни янада ривожлантириш билан боғлиқ масалалар муҳокама этилди.

Учрашувда Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосарлари Қ. Ҳаққулов, В. Чжен, ташқи ишлар вазири А. Комилов, Тошкент шаҳри ҳокими К. Тўлаганов ва бошқа расмий кишилар иштирок этди.

(ЎзА)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

Р. Р. ИНОЯТОВНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МИЛЛИЙ ХАВФСИЗЛИК ХИЗМАТИ РАИСИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Рустам Расулович Иноятов Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати раиси этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри,
1995 йил 27 июнь.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МИЛЛИЙ ВАЛЮТАСИНИНГ ИЧКИ ЭРКИН АЛМАШТИРИЛИШИНИ ЯНАДА КЕНГАЙТИРИШ ЧОРА-ТАДБИРЛАРИ ТЎҒРИСИДА

Миллий валютани мустаҳкамлаш ва унинг ички эркин алмаштирилишини таъминлаш, республикага чет эл инвестицияларини жалб қилиш ва истеъмол бозорини тўлдириш учун зарур шарт-шароитлар яратиш мақсадида:

1. Ўзбекистон республика валюта биржасида операцияларни янада эркинлаштиришни амалга ошириш, юридик ва жисмоний шахсларнинг миллий валюта-сўмни эркин муомаладаги валютага эркин алмаштиришга бўлган талабини қондириш юзасидан қўшимча чора-тадбирлар кўриш зарур деб ҳисоблансин.

Марказий банк ва ваколатли банклар нақд сўмларни эркин муомаладаги валютага алмаштириш ҳажмларини кўпайтириш учун қўшимча ресурсларни қидириб топсинлар, ушбу мақсадларга 1995 йилнинг иккинчи ярим йилида камида 120 миллион АҚШ долларини йўналтирсинлар.

2. Белгилаб қўйилсинки, Ўзбекистон республика валюта биржасида:

— халқ истеъмол товарлари ишлаб чиқариш ва улар билан республика ички бозорини тўлдириш билан банд бўлган;

— экспортга, биринчи навбатда Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлигининг марказлаштирилган экспорт рўйхатига киритилган маҳсулот ва товарларни ишлаб чиқариш билан банд бўлган;

— Ўзбекистонда ишлаб чиқариш фаолиятидан белгиланган тартибда олинган фойда ва дивидендларнинг бир қисмини репатриация қилишни амалга оширувчи;

— республика иқтисодиётининг базавий ва етакчи тармоқларидаги устувор лойиҳаларни амалга оширишда қатнашувчи хорижий сармоя иштирокидаги қўшма корхоналар, жисмоний ва юридик шахслар эркин муомаладаги валютага айлантириш ҳуқуқига кўпроқ эга бўладилар.

3. Белгилаб қўйилсинки, 1995 йилнинг 1 июлидан бошлаб кўрсатиб ўтилган корхона ва ташкилотларга, уларнинг мулкчилик шаклларидан қатъи назар, нақд пулсиз сўмларни эркин муомаладаги валютага айлантириш Ўзбекистон республика валюта биржасида ваколатли банкларнинг талабномалари асосида қуйидаги мажбурий шартларга риоя қилган ҳолда амалга оширилади:

— хорижий шериклар билан тузилган контрактлар, шунингдек, ваколатли банкнинг эксперт хулосаси мавжуд бўлиши;

— хорижий валютани маблағларни сўмларда олдиндан эҳтиёт қилиб қўйган ҳолда корхоналарнинг фақат ўз маблағлари ҳисобига сотиб олиш;

— корхоналарнинг бюджетга ва бюджетдан ташқари фондларга тўловлар бўйича қарзларининг, маҳсулот етказиб берувчилардан ва банк ссудалари бўйича муддати ўтиб кетган қарзларининг йўқлиги.

4. Эркин муомаладаги валютага алмаштириш бўйича валюта операцияларини ўтказишни ва ушбу мақсадлар учун ажратилган маблағлардан белгиланган мақсадда Ўзбекистон республика валюта биржасида фойдаланишни, шунингдек, уларда жисмоний ва юридик шахсларнинг қатнашиши учун бир марта рухсат бериш юзасидан қарорлар қабул қилишни назорат этиш пул-кредит сиёсати бўйича республика комиссиясига юклансин. Комиссия таркиби қайтадан тасдиқлансин.

5. Комиссия Ўзбекистон республика валюта биржасида операциялар ўтказишнинг юқорида кўрсатиб ўтилган талабларга жавоб берадиган тартибини ўн кун муддатда тасдиқласин.

6. Белгилаб қўйилсинки, 1995 йилнинг 1 июлидан бошлаб, мулкчилик шаклларидан қатъи назар, корхона ва ташкилотларга кредит бериш фақат Ўзбекистон Республикасининг миллий валютасида амалга оширилади.

Эркин алмаштириладиган валютада кредитлар ажратиш назарда тутилган корхона ва ташкилотларга кўрсатиб ўтилган кредитлар ваколатли банклар томонидан Ўзбекистон Республикасининг миллий валютасида, кейинчалик уни Ўзбекистон республика валюта биржасида эркин муомаладаги валютага алмаштирган ҳолда ажратилади.

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги кўрсатиб ўтилган корхоналарга кредит бериш учун ваколатли банкларга миллий валютада кредит линиялари очсин.

7. Чет эл банклари, экспорт-импорт агентлари ва халқаро молия ташкилотлари томонидан ажратиладиган эркин муомаладаги валюта ҳолидаги қарз маблағларни кредитга бериш ва қайта маблағ билан таъминлашнинг амалдаги тартиби сақлаб қолинсин.

Шунингдек, корхона ва ташкилотларга эркин муомаладаги валютада илгари берилган кредитларни тўлашнинг амалдаги тартиби ҳам сақлаб қолинсин.

8. Ўзбекистон Республикаси Марказий банки ва Молия вазирлиги қуйидагиларни назарда тутувчи тартибини белгиласинлар:

— валюта биржасида сотиб олинган ва 60 кун мобайнида белгиланган мақсадда фойдаланилмаган чет эл валютаси корхоналар томонидан ваколатли банклар орқали Ўзбекистон республика валюта биржасида сўзсиз қайта сотилиши керак;

— корхона ва ташкилотлар, ваколатли банклар импорт қилинадиган маҳсулотлар учун эркин муомаладаги валютада ҳисоб-китобларни амалга оширишда шундан келиб чиқадиларки, бунда аванс тўловларнинг энг юқори миқдори контракт қийматининг 15 фоизидан ошмаслиги ҳамда чет эл корреспондент — банкининг муқобил кафолати албатта мавжуд бўлиши керак.

9. Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси, Давлат солиқ қўмитаси корхоналарнинг экспорт-импорт операцияларни амалга оширишнинг белгиланган тартибига сўзсиз риоя қилишлари устидан мунтазам назоратни таъминласинлар.

10. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Марказий банк бир ҳафта муддатда:

— норматив ҳужжатларга тегишли ўзгаришлар киритсинлар;

— шу йилнинг III чорагида давлат қисқа муддатли облигацияларини чиқариш ва сотиш бўйича Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсинлар;

— Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги ва Давлат солиқ қўмитаси билан биргаликда республикада ўз тайёр маҳсулотини ишлаб чиқаришни рағбатлантириш мақсадида экспорт ва импорт божларини қайта кўриб чиқиш бўйича Вазирлар Маҳкамасига таклифлар киритсинлар.

11. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги ва Марказий банки миллий валюта-сўмни мустаҳкамлашга йўналтириладиган маблағлар ҳажмини янада кўпайтириш мақсадида 1996 йил 1 январгача республиканинг олтин-валюта ресурсларини Марказий банкка бериш тўғрисида таклифлар киритсинлар.

12. Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 3 майдаги 234-сон қарорига илова ўз кучини йўқотган деб ҳисоблансин.

13. Мазкур Фармоннинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Б. Ҳамидов ва Ўзбекистон Республикаси Марказий банк бошқаруви раиси Ф. Муллажонов зиммасига юклансин.

Ўзбекистон Республикаси Президенти
И. КАРИМОВ

Тошкент шаҳри,
1995 йил 27 июнь.

МАТБУОТЧИЛАР БАЙРАМИ

27 июнь куни пойтахтдаги «Меҳржон» маданият ва истироҳат боғида республика матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимларининг касб байрами нишонланди. Байрамни Ўзбекистон Матбуот давлат қўмитаси раиси Р. Шоғуломов очди.

Президентнинг Давлат маслаҳатчиси Х. Жўраев бу ерда ҳозир бўлганларни байрам билан қутлади. Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари мамлакатимиз мустақиллигини мустаҳкамлашга улкан ҳисса қўшаётганини таъкидлади.

Республика Журналистлар уюшмасининг «Йилнинг энг яхши журналистик иши» кўрик-танлови ғолибларига мукофотлар ва лауреатлик нишонлари тантанали равишда топширилди. Шунингдек, бир гуруҳ журналистлар Ўзбекистон Республикаси кичик ва ўрта тадбиркорликни ривожлантиришга кўмаклашувчи жамғарма («Бизнес-фонд»)нинг мукофот ва фахрий ёрлиқлари билан тақдирланди.

Оммавий сайлга айланиб кетган мазкур байрамда пойтахт жамоатчилиги вакиллари ва меҳмонларининг газета ва журналлар, Ўзбекистон миллий ахборот агентлиги, телевидение ва радиоси журналистлари билан учрашуви ўтказилди. Матбаа нашрлари ярмаркаси ташкил этилди, китоб савдоси уюштирилди. Боғ майдончаларида спорт мусобақалари, дорбозларнинг чиқишлари, цирк томошалари намойиш этилди. Таниқли санъаткорлар ва бадиий ҳаваскорлик жамоалари байрамга файз киритдилар.

(ЎзА)

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЛЮТА БИРЖАСИДА

Ўзбекистон Республикаси Валюта биржасида 1995 йил 27 июнда бўлиб ўтган савдода Ўзбекистон Республикасининг хорижий валютада операцияларни амалга ошириш ҳуқуқига эга бўлган ўн учта банки иштирок этди.

Сотув ҳажми 16,87 миллион АҚШ долларини ташкил этди. Бир АҚШ долларининг қиймати — 29,90 сўм даражасида қайд этилди.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1995 йил 28 июндан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади. *)

1 Австралия доллари	21,50	1 Норвегия кронаси	4,83
1 Австрия шиллинги	3,06	10 Португалия эскудоси	2,04
1 Англия фунт стерлинги	47,43	1 Сингапур доллари	21,39
10 Бельгия франки	10,48	1000 Туркия лираси	0,68
1 Голландия гульдени	19,23	1 Финляндия маркаси	7,03
10 Греция драхми	1,33	4 Франция франки	6,14
1 Дания кронаси	5,52	1 Швеция кронаси	4,13
1 АҚШ доллари	29,90	1 Швейцария франки	26,04
1 Миср фунти	8,78	1 ЭКЮ	39,66
1 Ирландия фунти	48,75	10 Япония иенаси	3,55
1 Исландия кронаси	0,48	1000 Россия рубли	6,51
10 Испания песети	2,48	1 Эстония кронаси	2,67
100 Италия лираси	1.84	1000 Украина карбованеци	0,21
1 Канада доллари	21,79	1 Латвия лати	58,40
1 Кувайт динори	100,12	1 Литва лити	7,48
100 Ливан фунти	1,85	1 Қозоғистон тенгеси	0,47
1 Германия маркаси	21,53	1 Молдова лейи	6,58
		1000 Беларусь рубли	2,60

Марказий банк 1995 йил 28 июндан бошлаб Ўзбекистон Республикаси махсус пул алмаштириш пунктларида фойдаланиш учун нақд АҚШ долларининг қуйидаги тижорат қийматини белгилади:

— Сотиб олиш қиймати: 1 АҚШ доллари — 29,90 сўм.

— Сотиш қиймати: 1 АҚШ доллари — 29,90 сўм.

Хорижий валютани сотиш чоғида сўм билан восита ҳақи олинади.

*) — Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

ХРОНИКА

Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармони билан Ғулом Алиев бошқа ишга ўтганлиги муносабати билан Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати раиси вазифасидан озод этилди.

Ғаллакор...

Бу сўзни ёдга олганингизда, беихтиёр кўз олдингизда оддий қишлоқ кишиси гавдаланади. Ана шу касб эгаларини ҳар қанча мадҳ этсак, уларнинг яратувчилик меҳнатини ҳар қанча улуғласак, шунча оз. Ахир ҳаётнинг боши, тирикликнинг сарчашмаси, олтинга қиёс қилгудек бебаҳо неъмат — сара донни, ширмой нонни уларнинг заҳматисиз тасаввур этиб бўлмайди. Шоир лутф этганидек,

Боболар измини айлаб жо-бажо,
Бир тишлам нонга гар тушса кўзимиз.
Ўпиб, пешонага суртиб доимо,
Кўкка кўтарамиз, чунки ўзимиз.
Пешона теридан дон яратамиз.

Неъматлар султони бўлмиш ноннинг кексаю ёш учун она сутидек пок ва азиз эканлигининг боиси шундан. Қолаверса, нон — инсониятнинг энг буюк кашфиёти. Ёруғ жаҳонда унга тенг келадиган мўъжиза йўқ ва бўлиши ҳам мумкин эмас. Унда бошоқлардан хирмон кўтарган ғаллакор, элга ун улашган тегирмончи, қалб қўрини қўшиб зувала тайёрлаган новвой, хуллас, кўплаб одамларнинг меҳнати мужассам.

Денгиздай чайқалаётган бепоён далалардаги бўлиқ бошоқларга қараганингизда, ҳузур қиласан, киши. Энди бир тасаввур қилиб кўринг: бепоён адирларга сепилган уруғлик дон тупроқдан ниш уриб чиқиб, то бошоқлагунча ғаллакор озмунча меҳнат сарфлайдими? Озмунча тер тўкадими? Лекин қуёш нуридан ранг олган буғдойзорлар олтиндек товланганда у бутун ташвишларини унутиб, чарчоғи чиққанини сезмай қолади. Ғаллакор ана шундай фидокор, мўъжизакор касб соҳибидир.

Бугунги кунда бу шарафли касб эгаларининг эзгу нияти — келажаги буюк Ўзбекистонимизнинг ғалла мустақиллигини таъминлашдир. Агар шу мақсад рўёбга чиқса, республикамиз истиқлолининг мустаҳкам пойдеворини қўйган бўламиз. Катта ҳаракатлар эвазига хориждан келтириладиган донга умид боғлаб ўтиришга асло ҳожат қолмайди.

Ахир ғалласи борнинг қўли узун, сўзи устун бўлиб келганлигига кўҳна тарих гувоҳ. Ғалла ҳамиша ва ҳамма вақт маъмурчилик, мўл-кўлчилик манбаи бўлиб келган ва бундан кейин ҳам шундай бўлғусидир. Ғалласи кўпнинг чорваси ҳам ривож топади. Дон-дунни кўпайтириш билан чорва маҳсулотларининг сероб бўлишига эришамиз.

Шукурлар бўлсинким, республикамизда ғалла мустақиллиги йўлида ибратли ишлар, муҳим тадбирлар, ҳайрли ҳаракатлар амалга оширилмоқда. Ғалла майдонлари йилдан-йилга кенгайтирилиб, хирмонларнинг сарбаланд бўлиши таъминланаяпти. Агар 1993 йилда жами ғаллазорлар 929 минг гектар майдонни ташкил этган бўлса, ушбу йилда бир миллион 376 минг гектар ерда буғдой етиштирилди. Бунга аҳолининг томорқа ерларида етиштилаётган бошоқли экинларни қўшиб ҳисобласак, катта майдонларда ризқ-рўз ундирилаётганлигининг шоҳиди бўламиз. Ахир, Президентимизнинг ҳаётбахш фармони билан сўнгги уч-тўрт йил ичида аҳолига томорқа учун озмунча ер ажратиб берилдими?!

Ғаллакорларимиз ҳаётида ғоят долзарб ва ниҳоятда масъулиятли дамлар ҳозир. Пешона тери, қалб қўри, зўр меҳнат эвазига етиштирилган баракали ҳосилни нест-нобудсиз, тезу соз саранжом-саришталаб олиб, омборларни сара донга тўлдириш, мўлжалдаги ҳосил хирмонини барвақтроқ чош этиш, уруғлик заҳирасини мустаҳкамлаш — ҳар бир ғаллакорнинг шарафли ишига, виждон бурчига, муқаддас эътиқодига айланган.

Шу боисдан бўлса керак, чор атрофда сароб сели жимирлаб, саратон султони бутун борлиқни темир баркашдек обдон қиздиришга киришган айни кунларда баҳри уммонни эслатувчи сарҳадсиз далаларда ўрим-йиғим ишлари ҳар қачонгидан жадал олиб бориляпти. Уфқ этаги оқариши билан ғаллазорларда ҳаёт қайнайди. Комбайнлар олға интилади, гулдуроси ҳаммаёқни тутиб кетади. Уларнинг тарновидан шовуллаб дон оқиши кўзни ҳам, дилни ҳам беҳад қувонтиради. Юрак ҳаяжондан ҳаприқади. Ризқ-рўз тўла машиналар карвони манзилга ошиқади. Ҳосил чўғидан, хирмон баракасидан мамнун, руҳи тетик, шашти баланд, дили равшан ғаллакор фурсатни бой бергиси келмайди, қўли-қўлига тегмайди. Ахир, вақт зиқ-да. Имиллашга, хотиржамликка ўрин йўқ. Ўрим муддатини узайтирмаслик керак.

Шу ўринда ўтган йилнинг аччиқ сабоғини эслаш жоиз, Сир эмас, бултур тармоқда кўпгина хатоликларга йўл қўйилди. Жумладан, комбайнларнинг унумли ишламагани, айрим раҳбарларнинг бепарволиги, ғаллакорларнинг самарали меҳнат қилишлари учун етарли шарт-шароит яратиб берилмаганлиги оқибатида ўрим анча кеч бошланди. Устига устак, мавсум ниҳоятда чўзилиб кетди. Ана шу қусурлар туфайли катта меҳнат ва машаққатлар эвазига етиштирилган ғалла ҳосилининг бир қисми бой бериб қўйилди.

Энди бу хатолар зинҳор-базинҳор такрорланмаслиги керак. Аслида ҳам шундай бўляпти. Вилоятларда мавсум тадбирлари олдиндан пишиқ-пухта ишлаб чиқилгани қўл келмоқда. Ижобий ўзгаришлар яққол сезиляпти. Ҳосилни энг қисқа муддатларда саранжомлаб олиш ташаббуси билан чиққан вилоятлар ишидан ҳар қанча ибрат олинса арзийди.

Буни биргина Сурхондарё вилояти мисолида ҳам кўриш мумкин. Бултур Сурхондарёда ғалла ўрими 75 кун давом этган эди. Бу йил ғалла майдонлари сезиларли даражада кўпайган бўлса-да, бошоқли экинлар ҳосилини 20-25 кунда ўриб олишга қатъий қарор қилинган. Ҳозир вилоят хўжаликларида ўрим-йиғим ишлари жадал давом этмоқда.

Қашқадарёлик ғаллакорларнинг ҳам шашти баланд. Вилоятнинг бир қатор туманларида ўрим ишлари ўтган йилгига нисбатан 12-15 кун олдин бошланди. Бу — етиштирилган ҳосил барвақт, сифатли, нобудгарчиликсиз йиғиб олинишидан далолат.

Ҳосилдорликнинг юқори бўлишини таъминлашда Фарғона водийси ғаллакорлари тутаётган йўл, айниқса, мақтовга лойиқдир. Улар йил бошидан гектарлар самарадорлигини оширишга эътиборни қаратиб, асосий майдонларда мўл ҳосил етиштиришга муваффақ бўлдилар. Бу эса тикланаётган хирмонлар салобатида ўз ифодасини топмоқда. Масалан, Андижон вилоятида ҳар гектар ғаллазордан 45 центнердан ҳосил йиғиб олинаётир. Наманганда 41-42 центнердан хирмон уйилмоқда. Бу вилоятда гектаридан 60 центнердан дон етиштиришга эришган хўжаликлар ҳам бор. Фарғоналиклар эса ҳосилдорликни 40 центнердан оширса ошираяптиларки, кам бўлаётгани йўқ.

Умуман олганда, ҳозир ҳар куни республикамиз бўйича 28-30 минг гектар майдондаги ғалла ўриб-янчиб олинмоқда. Бу суръат янада ошиши керак, ошади ҳам.

Хуллас, ҳамма ерда бир мақсад, ҳамманинг дилида бир эзгу ният: у ҳам бўлса — Ўзбекистонимизнинг 3 миллион 300 минг тонналик ғалла хирмонини тезу соз бунёд этиб, мустақиллигимизнинг тўрт йиллик тўйига муносиб тўёна ҳозирлаш, байрамни ёруғ юз, қалб тўла қувонч билан кутиб олиш.

Вазирлар Маҳкамасининг «1995 йилда бошоқли дон экинлари ҳосилини йиғиштириб олиш ва давлатга топширишни рағбатлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарори ғаллакорлар томонидан илиқ кутиб олинди. Негаки, ушбу ҳужжатга мувофиқ, ўрим-йиғим тугагач, бажарган ишига қараб комбайнчиларга икки тоннагача, юк машиналари ҳайдовчилари ва ўрим-йиғимдаги қўл ишларида қатнашганларга бир тоннагача дон ва тўла иш ҳақи тўланади.

Дарвоқе, қўл ишлари хусусида. Бу йил кўпгина вилоятларда вақтнинг зиқлиги, техника воситаларининг етишмаслиги, эҳтиёт қисмларнинг камёблиги, бошоқли экинлар ётиб қолган майдонларнинг мавжудлиги ҳисобга олиниб, қўл ўримига эътибор кучайтирилган. Шу мақсадда ўрим-йиғим ишларига тўла ихтиёрийлик ва манфаатдорлик асосида қўшимча ишчи кучлари жалб этилмоқда. Жойларда ўроқчилардан иборат зарбдор гуруҳлар ташкил этилаётир. Йирик саноат корхоналарининг ғаллакор хўжаликларга оталиқ ёрдамлари уюштирилмоқда. Бу тадбирлар ўзининг ижобий натижасини бераяпти.

Долзарб мавсумда шу куннинг қаҳрамонлари — моҳир комбайнчилар ҳам аниқланмоқда. Булар сурхондарёлик Жума Эшбоев, қашқадраёлик Холтўра Нурматов, жиззахлик Абдували Искандаров, фарғоналик Умаржон Мирзақуловлардир. Улар ўрим бошланган дастлабки кунларданоқ касбдошларига ибрату намуна бўлиб, бунёдкорлик меҳнатлари билан эл хирмонига қут-барака киритмоқдалар. Мавсумда камида 240-250 тоннадан буғдой ўриб-янчиб беришга аҳд қилган бундай пешқадамлар ҳар бир вилоятда кўплаб топилади.

Ғаллачилик — мамлакатимиз иқтисодиётида муҳим тармоқ ҳисобланади. Дон, юқорида айтганимиздек, бебаҳо бойлигимиз, мустақиллигимиз таянчи, Чунки ғалласи мўл юртнинг халқи тўқ, бадавлат яшайди. Шу боис ғалла мустақиллигига эришиш йўли танланган.

Бугун Ғаллаоролу Зомин, Чироқчию Касби хўжаликларида, Варахшаю Чўлималик кенгликларида, қўйингки, республикамизнинг қайси ерида бўлманг, ғаллазорлар уммонига дуч келасиз. Бугун ғаллазорларимиз манзараси ўзгача, ғаллакорларимиз кайфияти бўлакча. Қуёш тафтидан ранг олган бўлиқ бошоқлар мафтун этади сизни. Зеро, бу мавсумдан одамларнинг умидлари катта. «Иншооллоҳ, ғалла йили бўляпти», дейишмоқда қувончини яширолмай.

Ҳа, шу кеча-кундузда ҳосилга кон ғаллазорларда ўзгача меҳнат сурури ҳукмрон. ғаллакорларда эса ўзгача ғайрат-шижоат мужассам. Зеро, хирмон тўлиб тўкилмоқда дон, тандир тўлиб ёпилмоқда нон...

Йўлинг ойдин бўлсин, ҳосил карвонлари!

Юксалавер, мустақиллик хирмони!

Яратаётган ризқ-рўзингга барака, заҳматкаш ғаллакорим!

Ортиқали ТИЛОВБЕРДИЕВ,
«Халқ сўзи»нинг жамоатчи мухбири.

• Инсон ва экология

НУҚТАИ НАЗАРЛАР ТУРЛИЧА, ЛЕКИН МАҚСАД ЯГОНА БЎЛИШИ КЕРАК

Шунда Орол денгизини ҳалокатдан асраш борасида ижобий натижаларга эришилади

Орол фожиаси ҳаммамизга яхши маълум. Бугунги кунда бу муаммо нафақат мазкур минтақада жойлашган Марказий Осиё халқларини, балки жаҳон жамоатчилигини ташвишга солмоқда. Зеро, Орол денгизи табиатнинг узвий бир бўлаги сифатида Она сайёрамиз мувозанатининг собит туришига ниҳоятда дахлдордир.

Мухбиримизнинг Марказий Осиё мамлакатлари экологияси ва атроф-муҳитини муҳофаза қилиш муаммолари жамоатчилик қўмитаси раиси, таниқли адиб Пирмат ШЕРМУҲАМЕДОВ билан суҳбати Орол денгизини ҳалокатдан қутқариш йўлида амалга оширилаётган ишлар, бу борадаги муаммолар, уларни бартараф этиш усулларига бағишланган. Қуйида ушбу мусоҳабани эътиборингизга ҳавола этамиз.

— Пирмат Шермуҳамедович, маълумки, яқинда сиз раҳбарлик қилаётган қўмита ва Халқаро Конрад Аденауэр жамғармаси ҳамкорлигида Марказий Осиё мамлакатлари экологияси ва атроф-муҳитини муҳофаза қилиш муаммоларига бағишланган анжуман бўлиб ўтди. Аввало, шу ҳақда гапириб берсангиз.

— Уч кун давом этган ушбу нуфузли йиғинда Марказий Осиё республикалари ҳудудида заҳарли дориларни сақлаш, тарихий ёдгорликларни асраб-авайлаш, тоғлар, ер ости ва тоза ичимлик суви муаммоси, туз аралаш ёмғирлар ва Оролни ҳимоя қилиш сингари долзарб масалалар муҳокама қилинди. Унда Марказий Осиё мамлакатлари экологияси ва атроф-муҳитини муҳофаза этиш муаммолари билан шуғулланувчи халқаро жамоатчилик қўмитаси тузилди. Гап шундаки, шунга қадар бу минтақа давлатларида юздан ортиқ турли жамоатчилик ташкилотлари ташкил этилган бўлиб, бариси фаолият кўрсатиб келаяпти. Аммо уларнинг атроф-муҳитни ҳимоя қилиш борасидаги ишлари ва қарашларида турли нуқтаи назарлар мавжуд. Биргина республикамизнинг ўзида денгизнинг муҳофазаси хусусидаги таклиф 20 тадан ошади. Булар олимлар ва вазирликларнинг олиб бораётган ишлари ҳамда илгари сураётган лойиҳаларидир. Шу боис анжуманда Ўзбекистон, Қозоғистон, Қирғизистон, Туркманистон ва Тожикистон республикаларида бир-биридан айрича ҳолда ҳаракат қилаётган барча жамоатчилик ташкилотларини бир мақсад йўлида жипслаштириш масаласи ижобий ҳал этилди.

— Ўзини чин инсон деб биладиган ҳар бир киши юртини, унинг табиати — ер, сув, ҳаво, дов-дарахтларини севади, эъзозлайди. Бу туйғу, албатта, миллий ғурур тушунчаси билан ҳам ҳамоҳангдир. Шундай эмасми?

— Бизда узоқ йиллар давомида миллий ғурур ҳақида сўз юритиш гуноҳ ҳисобланиб келинди. Фикримнинг исботи тариқасида иккита ҳаётий мисолни келтириб ўтмоқчиман. Марҳум академик Иброҳим Мўминовнинг ҳикоя қилишича, 60-йилларнинг охирларида у киши Обид Содиқов билан бирга Москвага, СССР Фанлар академиясининг йиғилишига боради. Танаффус пайтида иккаласи КПСС Марказий Комитетининг масъул ходимларидан бири билан учрашади. Гап орасида Иброҳим Мўминов Ўзбекистон Фанлар академияси юбилейи ҳақида сўз юритиб, кўҳна Гурганжда ташкил қилинган илк академия — Маъмун академияси, унинг фаол аъзоларидан Беруний, ибн Сино, Масиҳийларни тилга олади.

Масъул раҳбар академикнинг гапларини гўё эътибор билан тинглайди. Суҳбат сўнггида у, фикрларингизни ўйлаб кўрамиз, деб жавоб беради. Орадан бир кун ўтгач, «ола-тасир» бошланиб кетади. Иброҳим Мўминов миллатчиликда айбланиб, унинг устидан Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетига шикоят хати тушади...

Иккинчи ҳангома 80-йилларнинг охирларида содир бўлган эди. Бир гуруҳ олимлар матбуотда миллий парклар яратиш ғояси билан чиқишади. Масаланинг жиддийлиги инобатга олиниб, уни Ўзкомпартия Марказқўмининг йиғинида муҳокама қилишади. Муҳокамани марказқўмнинг ўша пайтдаги иккинчи котиби Анишчев бошқаради. «Мен бир нарсага тушунмайман,— дейди у истеҳзо билан.— Нима учун парк миллий бўлиши керак? Мен парклар, боғлар яратилишига қарши эмасман. Фақат битта шартим бор: «миллий» сўзи тилга олинмасин». Шу бўлди-ю, хайрли таклиф қоғозда қолиб кетди...

Миллий ғурур хусусида сўз кетганда, бир нарсани унутмаслик керак. Ўз халқини, юртини, ўтмишини, маънавий қадриятларини севган ҳар бир ватанпарвар киши ўзга элларнинг ҳам қадриятларига ҳурмат-эҳтиром билан муносабатда бўлиши, уларни асраб-авайлаши керак. Бу фикр табиатни муҳофаза қилиш масаласига ҳам дахлдордир. Биласиз, Амударё билан Сирдарё бешта республика ҳудудлари орқали оқиб ўтади. Сувнинг бошидагилар ундан истаганча фойдаланиб, уни турли чиқиндилар билан ифлос қилишса-да, пастда жойлашган эллар ана шу сувни истеъмол қилишга мажбур бўлишса, буни қандай тушуниш мумкин? Бу ҳол юқорида тилга олинган инсоний қадриятларга бутунлай зид эмасми?

Сирдарё билан Амударёнинг юқори қисмида пайдо бўлган 300 га яқин сунъий кўллар Оролнинг насибасига «шерик» бўлмоқда. Иккала дарё бўйидаги заводлар ва фабрикалар эса сувни ифлослантирмоқда. Мисол учун, Денгизкўл ва Ҳайдаркўлни олиб кўрайлик. Бугунги кунда уларнинг суви ва балиқлари одамларнинг диққат-эътиборини кўпроқ ўзига тортмоқда. Аслида эса ортиқча, оқова ва заҳарли химикатлар билан тўйинган сувлар ана шу кўлларга бориб қуйилаяпти. Уларни турли хил чиқиндилар масканига айлантириб қўймаслигимиз керак. Сариқамиш кўлининг аччиқ қисмати фикримизнинг яққол далили бўла олади. Йиллар давомида заҳарли оқова сувлар тўпланиб қолган бу ҳавзанинг балиқлари қанчадан-қанча бегуноҳ одамлар умрининг заволига айланди.

— Биз ариқлар, каналлар, дарёлар ва кўлларнинг тақдири ҳақида кўп гапирамиз, баҳс-мунозара юритамиз. Бироқ, саҳролар ва яйловлар кўпинча эътиборимиздан четда қолиб кетади. Масалан, мутахассисларнинг маълумотларига қараганда, Марказий Осиё давлатлари иқлимининг йўналишида Устюртнинг роли бениҳоя катта. Аммо айни чоғда мазкур минтақа экологияси ҳам хавф-хатар остида турибди.

— Устюрт ҳақида фикр юритишдан аввал унинг тарихи ҳақида бироз тўхталиб ўтсак. Археологларнинг айтишича, бир пайтлар бу саҳронинг ўрнида энг қадимги аждодларимиз яшаганлар. Улар бир-биридан гўзал шаҳарлар бунёд этишган, мароқли қўшиқлар, достонлар яратишган. Буюк ипак йўли карвонлари ҳам айнан шу ерлардан ўтган.

Бундан етмиш йил аввал Устюртда 60 миллион «саҳро маликлари» — сайғоқлар яшарди. Минг афсуски, 50-йилларнинг охирларида уларнинг кўпчилиги қирилиб кетди. Бугунги кунда бу жониворларнинг сони 500 мингдан ошмайди. Бунинг устига, Оролнинг қуриши туфайли осмону фалакка кўтарилган тузлар Устюрт устини қоплаб олди. Бу ҳодиса эса иқлимнинг ўзгаришига салбий таъсир кўрсатаётир. Устюртни, унинг ери, суви, ҳайвонлари, дов-дарахтларини муҳофаза қилиш Оролни ҳам асрашга ёрдам бериши, шубҳасиз.

— Марказий Осиё давлатлари раҳбарларининг шу йил 3 март куни Тошҳовуз шаҳрида бўлиб ўтган йиғилишида Оролни асраш — умумжамиятнинг иши эканлиги алоҳида таъкидланди.

— Дарҳақиқат, мазкур олий даражадаги йиғинда қабул қилинган қўшма баёнотнинг аҳамияти катта. Унда илгари сурилган фикрлар, ғоялар ҳаётта татбиқ қилинса, денгизни асраш борасида катта муваффақиятларни қўлга киритиш мумкин.

Яқинда мўғул олимлари қўмитамизга мактуб йўллаб, Мўғулистон ҳудудларида ҳам Орол тузлари топилганлигини хабар қилишди. Икки йил олдин эса ҳинд олимлари ҳам Ҳимолай тоғлари тепасида шундай тузлар мавжудлигини айтишган эди. Бундан кўринадики, Орол фожиаси кун сайин жиддий тус олиб, унинг кўлами кенгайиб бораётир. Уни бартараф этиш йўлида барчамиз ҳаракат қилсаккина, арзирли натижаларга эришишимиз мумкин.

— Президентимиз Ўзбекистон Олий Мажлисининг иккинчи сессиясида сўзлаган нутқида «Туркистон — ягона уйимиз» деган ғояни илгари сурди. Назаримда, ушбу эзгу ниятнинг ҳаётда ўз аксини топиши кундалик турмушимизнинг барча соҳаларида, шу жумладан, экологик фожиаларнинг бартараф этилишида янги-янги уфқлар очиши тайин. Хусусан, юқорида сиз тилга олган бу борадаги қарама-қаршиликлар, сансалорликлар ва хўжасизликларга ҳам барҳам берилади, деб ўйлайман. Сиз бу ҳақда нималар дея оласиз?

— Бугунги кунда ижтимоий-сиёсий, маънавий ҳаётнинг ўзи Марказий Осиё давлатларининг бирлиги ва ҳамжиҳатлигини талаб қилмоқда. Албатта, ушбу масалалар тарихи узоқ даврлардан бошланади. Буюк бобокалонларимиз ал-Хоразмий, Беруний, ибн Сино, Навоий, Жомий, Маҳтумқули, Абайлар ҳам Марказий Осиё минтақасида жойлашган халқларнинг бирлигини сақлаш учун курашганлар. Ёки бўлмаса, асримизнинг бошларидаги бир тарихий далилни тилга олайлик. 1919 йили Қўқонда ўрнатилган Мухторият Туркистон ҳудудида истиқомат қилаётган халқлар бирлигини акс эттирувчи дастур ишлаб чиқди. Афсуски, бу дастур ҳам, Мухторият ҳам большевикларнинг кескин танқидига учради. Орадан кўп ўтмай, Туркистон ҳудудини тиклашга уринган боболаримиз большевикларнинг қаҳр-ғазабига учради. Собиқ СССР даврида ягона Туркистон ғоясини олға суриш у ёқда турсин, ҳатто бу сўзни тилга олиш ҳам мумкин эмас эди.

Бугунги кунда Марказий Осиёда жойлашган қардош республикаларнинг ҳаммаси мустақил тараққиёт йўлидан бормоқда. Энди Президентимиз айтганидек, Туркистон деб аталган уйимизни тиклаш пайти келди. Бу борада дастлабки қадамлар ҳам қўйилди. Келажакда эса кўп ишлар қилинади.

«Халқ сўзи» мухбири Ғафур ШЕРМУҲАММАД суҳбатлашди.

• Фармон ва ижро

ТУРИЗМ — БУ ИНДУСТРИЯ

Мамлакатимиз Президентининг 1995 йил 2 июндаги «Буюк ипак йўлини қайта тиклашда Ўзбекистон Республикасининг иштирокини авж олдириш ва республикада халқаро туризмни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармони жамоатчиликда катта қизиқиш уйғотганлиги шубҳасиз. Хўш, бу фармон «Ўзбектуризм» миллий компанияси фаолиятида қандай роль ўйнайди? Мазкур компания раҳбарларининг журналистлар билан учрашувида ана шу масала хусусида гап борди.

«Ўзбектуризм» раиси Бахтиёр Ҳусанбоев матбуот ходимлари саволларига жавоб бераркан, шундай деди:

— Президентимизнинг «Буюк ипак йўлини қайта тиклаш ва унинг қадр-қимматини ошириш ҳақидаги ушбу Фармони мамлакатимизда нафақат туризмга, балки маданий-маърифий меросимизни ривожлантиришга ҳам хизмат қилади. Чунки минг йиллардан буён сақланиб келаётган урф-одатларимизга, санъатимиз ва маданиятимизга хорижий элларда қизиқиш катта. Айниқса, Фармонга мувофиқ Самарқанд, Бухоро, Хоразм, Тошкент каби йирик ва кўҳна шаҳарларнинг очиқ иқтисодий минтақага айлантирилиши айни муддао бўлди. Сабаби — ушбу шаҳарлар азал-азалдан республикамизга ташриф буюрган сайёҳларни ўзига оҳанграбодек жалб этиб келган. Шу боис ҳозир мазкур шаҳарларнинг ҳокимликлари билан келишилган ҳолда жаҳон сайёҳлик андозалари даражасига тўлиқ жавоб бера оладиган тўрт-беш юлдузли меҳмонхоналар барпо этиш, уларда хизмат кўрсатишнинг замонавий турларини ташкил этиш борасида бир-мунча ишлар амалга оширилмоқда. Шунингдек, Тошкент — Хива, Тошкент — Бухоро автомобиль йўлларининг четларида мотеллар, юртимизнинг сўлим гўшаларида эса кемпинглар қуриш мўлжалланмоқда. Агар биз яқин йиллар ичида шунга ўхшаш бир қатор тадбирларни тўла амалга оширсак, Ўзбекистон туризм соҳасида етакчи ўринларни эгаллаб келаётган мамлакатлар қаторидан муносиб ўрин эгаллаши шубҳасиз.

Тўғри, сўнгги икки йил мобайнида туризм соҳасида бирмунча ютуқларга эришдик. Масалан, ўтган йили юртимизга 430 мингдан зиёд чет эллик сайёҳлар келиб-кетишди. Улардан тушган жами даромад 8 миллион долларни ташкил этди. Шу йилнинг дастлабки 5 ойи давомида эса бу кўрсаткич 3.600 минг долларга етди.

Келгусида ҳам бундай тадбирлар изчил амалга оширилади. Шу мақсадда махсус дастур ишлаб чиқилган. Унга биноан, шу йилнинг 3-6 октябрь кунлари пойтахтмизда биринчи маротаба «Буюк ипак йўли бўйлаб саёҳат» халқаро туристик ярмаркаси ташкил этилади. Унда жаҳоннинг кўзга кўринган юзга яқин фирмалари қатнашади. Бундан ташқари, яна 60 дан зиёд давлатларга таклифномалар юборилди. Ҳозирданоқ компаниямизга улардан ярмаркада иштирок этиш истаги билдирилган мактублар келиб турибди.

1995 йил компаниямиз учун бирмунча баракали йил бўлиши кутилмоқда. Чунки юртимизга хорижлик сайёҳларни кўпроқ жалб этишдан кўзланган асосий мақсад фақат маблағ жамғариш эмас, балки ана шу тадбирлар асносида улар билан туризм соҳасида тажриба алмашамиз, сайёҳларга намунали хизмат кўрсатадиган қўшма корхоналар яратамиз, чет эллик ишбилармонлар билан ҳамкорликда «Ўзсаёҳат инвестбанк» ташкил этамиз. Булар пировардида республикамизда халқаро туризмни янада ривожлантириш имконини беради.

Баҳодир ОСТОНОҚУЛОВ, «Халқ сўзи» мухбири.

• Бизга жавоб берадилар

«БУ ЗИРҲЛИ ҚЎРҒОН»

(«Халқ сўзи», 1995 йил 18 май)

Ушбу сарлавҳали фельетон юзасидан газета Адлия вазирлигидан жавоб хати олди:

«Адлия вазирлиги комиссияси мазкур мақола юзасидан Андижон вилоятида махсус текшириш ўтказди, — дейилади хатда. — Мақолада кўрсатиб ўтилган айрим ҳолатлар ўз исботини топди. Шу камчиликларга йўл қўйган мансабдор шахсларга нисбатан интизомий чоралар кўрилди. Мақола Андижон вилоятида шаҳар ва туман нотариал идора нотариуслари ўртасида муҳокама этилди ва бундай камчиликларни келгусида такрорламаслик учун чора-тадбирлар белгиланди.

Андижон вилояти нотариал идоралари томонидан олиб борилаётган ишларни текшириш вазирликнинг 1995 йил иккинчи ярим йиллик режасига киритилди.

Шу билан биргаликда, истисно тариқасида маълум қиламизки, Ўзбекистон Республикасининг «Давлат нотариати тўғрисида»ги Қонунида таъкидланишича, давлат нотариуслари ва нотариал ҳаракатларини амалга оширувчи бошқа мансабдор шахслар, амалга оширилаётган нотариал ҳаракатларни сир сақлашга мажбурдирлар. Шу модданинг 5-қисмида эса нотариал ҳаракатларни сир тутишлик қоидалари ўз хизмат бурчларини бажаришлари туфайли амалга оширадиган нотариал ҳаракатлардан хабардор бўлган шахсларга ҳам тааллуқлилиги кўрсатилган.

Аммо прокуратура ходимлари томонидан ушбу қонун талабларига риоя этилмаган ва расмий маълумот газетада шу ҳолда чоп қилинган.

Юқоридагиларни ҳисобга олиб, келажакда бундай ҳолатларнинг олдини олиш мақсадида нотариал ҳаракатлар билан боғлиқ бўлган мақолаларни чоп этиш вақтида унда кўрсатилаётган шахснинг исм-шарифини ўзгартириш мақсадга мувофиқ бўлар эди, деб ҳисоблаймиз.

А. АҲМЕДЖОНОВ, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги фуқароларга ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш бошқармаси бошлиғи.

ТАҲРИРИЯТДАН: Адлия вазирлиги мақолага одилона муносабатда бўлганлиги ва танқид объектида бевосита текшириш ўтказганлиги ҳамда газетага ўз вақтида жавоб хати йўллаганлиги бизни қувонтирди. Бу муносабат газетанинг вазирлик билан келажакдаги ҳамкорлигини янада кучайтиради, деб ўйлаймиз. Аммо Андижон вилояти ҳокимлиги фельетонга муносабатини ҳанузгача сукут сақламоқда...

• Хусусийлаштириш — давр талаби

МУДИР ФЕРМАНИ СОТИБ ОЛДИ

ОЛТИАРИҚ туманидаги Қўзибоев номли жамоа хўжалигининг чорвачилик фермаси кимошди савдосига қўйилди. Бу тадбир водийда биринчи марта ўтказилганлиги учун аукционга Андижон, Наманган вилоятларидан ҳам чорвачилик мутахассислари ва бошқа харидорлар ташриф буюришди.

Кимошди савдосини ўтказишга катта тайёргарлик кўрилди.

Комиссия чорвачилик фермасидаги жамики мол-мулкни, қорамоллар бош сонини, бинолар, омборхоналар, сув иншоотлари, маҳсулотни қайта ишлаш цехлари, қишлоқ хўжалик машиналари аҳволини ва шарт-шароитини ўрганиб чиқиб, нархини Вазирлар Маҳкамасининг Низоми талабларига биноан, бозор нархларидан 15-20 фоиз арзон белгилади.

328 бош қорамол парвариш қилинаётган ферманинг бошланғич нархи 3 миллион 686 минг сўм қилиб белгиланди. Кимошди савдосида қатнашиш ҳуқуқи биринчи марта хўжалик аъзоларига берилди. Фермага 10 та юридик шахс харидор бўлди. Қизғин баҳсда туман агросаноат уюшмаси ходими Анваржон Салимов ҳамда фермага айни кунларда раҳбарлик қилаётган зоотехник Ҳамиджон Баратовлар асосий даъвогар бўлиб қолишди. Кимошди савдосини олиб бораётган мутасаддининг сўнгги бонги урилганда, ферманинг нархи 10 миллион 600 минг сўмга етди. Ферма мудири Ҳамиджон Баратов хусусий ферманинг эгаси бўлди.

Бу йил вилоятда яна 125 та жамоа фермаси кимошди савдосида сотилади.

Набижон СОБИР, «Халқ сўзи» мухбири.

Учкўприк туманидаги Ҳ. Ҳ. Ниёзий номли жамоа хўжалиги деҳқонлари бу йил 1329 гектар майдонга чигит қадашди. Ҳар гектар майдондан 35 центнердан ҳосил етиштириш жамоа аъзоларининг қарори.

Хўжаликнинг 3-бригадаси деҳқонларининг мақсади янада улкан. Улар ўз тасарруфларидаги майдонлардан 40 центнердан ҳосил йиғиб олишни мўлжаллаб турибди. Айни кунларда бригадада шунга яраша иш қилинмоқда. Бу борада бригада механизатори Алишер Қодиров, айниқса фаоллик кўрсатмоқда. У шу кунгача қатор ораларига икки марта комплекс ишлов берди.

СУРАТДА: пешқадам механизатор Алишер Қодиров.

Т. ҲАМРОҚУЛ олган сурат.

• Саноатимиз янгиликлари

ПАРРАНДА ФАБРИКАСИНИНГ КАФЕЛЛАРИ

Парранда фабрикаси дейишса, ҳеч кимнинг кўз олдига кафел келмаса керак. Бироқ навоийликлар вилоят паррандачилик ҳиссадорлик жамиятида кафел ишлаб чиқарилаётганини анчадан буён билишади. Қурилиш учун зарур бўлган бу матоҳни ишлаб чиқаришда паррандабоқарлар хомашё топишдек муаммога дуч келмайдилар. Чунки оддий қум, цемент ва пегмент каби зарур ашёларни вилоятда топиш қийин эмас. Яна бир томони — анча арзон нархда топиш мумкин. Шундай бўлгач, кафел ишлаб чиқаришни йўлга қўйиб, даромад олиш, қўшимча ишчи ўрни очиш кимга ёқмайди, дейсиз?!

ЭНДИ БЎЁҚЛАР КЎПАЯДИ

Навоий вилоятидаги «Электрокимё» ҳиссадорлик жамияти жамоаси ёғ-мой заводи чиқиндиларидан хомашё сифатида фойдаланишни йўлга қўйди. Кимёгарлар ундан мойли кислота тайёрлашда фойдаланмоқдалар. Бу маҳсулот лак-бўёқ ишлаб чиқаришда энг керакли ашё ҳисобланар экан. Илгарилари уни катта қийинчиликлар билан четдан келтиришарди. Эндиликда эса бу хомашёни юртимизнинг лак-бўёқ заводлари жон-жон деб харид қилишмоқда. Сабаби — арзон, ортиқча харажат талаб қилмайди.

Темур ЭШБОЕВ, «Халқ сўзи» мухбири.

ҚИШЛОҚ ФАБРИКАСИ

Элликқала тумани «Дўстлик» фермер-деҳқонлар уюшмаси ҳудудида жойлашган кийим тикиш фабрикасида 160 дан ошиқроқ ишчи — хизматчилар меҳнат қилишмоқда.

Фабрикадаги мавжуд учта цехда болалар кийим-кечаклари, эркак ва аёллар учун кўйлак ва халатлар, иш кийимлари, кўрпа-тўшаклар тикилади. Ўтган йилни катта иқтисодий муваффақиятлар билан якунлаган фабрикада жаъми 36 хил харидоргир маҳсулотлар ишлаб чиқарилмоқда.

— Қишлоғимизда ишчи кучи сероб, — дейди корхона директори Жумабой Эгамбердиев, — шу боис, ишлаб чиқаришни муттасил кенгайтира боришни режалаштираяпмиз. Мана яқинда гилам тўқиш цехини очиш ниятимиз бор. Насиб қилса, бир қанча овулдошларимиз учун қўшимча иш жойи ташкил топади, сифатли, харидоргир маҳсулотларимиз кўпаяди.

Ҳ. АБДУСОДИҚ, «Халқ сўзи» мухбири.

МОЛИЯ ТИЗИМИДАГИ ЭРКИНЛИК

***БИШКЕК.** Қирғизистонда қабул қилинган «Чет эл валютасида амалга ошириладиган операциялар тўғрисида»ги қонун мамлакат ҳудудига барча давлатлар валюталарини эркин олиб кириш ва олиб чиқиш имкониятини яратди.*

Илгари қонун чиқарувчи кенгаш томонидан маъқуллаган бу қонун халқ вакиллари палатаси томонидан ҳам қўллаб-қувватланди ва кучга кирди. Янги қонун тижорат банклари ва алмашув бюроларига чекланмаган миқдорда валюта алмаштириш операцияларини амалга ошириш ҳуқуқини беради.

«ПОМИР-1» ГИДРОЭЛЕКТРОСТАНЦИЯСИНИ НИҲОЯСИГА ЕТКАЗИШ УЧУН

***ДУШАНБЕ.** АҚШнинг халқаро тараққиёт бошқармаси (ХТБ) Тожикистондаги «Помир-1» гидроэлектростанцияси қурилишини ниҳоясига етказиш учун 815 минг доллар миқдорида маблағ ажратди. ХТБнинг энергетика масалалари бўйича маслаҳатчиси Рольф Манфред Тожикистон Олий Мажлиси Раиси ўринбосари Қозидавлат Қоимдодов билан учрашув чоғида шуни маълум қилди.*

Помирдаги Ғунд дарёсида қуриладиган «Помир—1» ГЭСИ мамлакатдаги энергетика тақчиллигини бартараф этишга кўмаклашади.

АБАЙ ИЖОДИГА БАҒИШЛАНГАН ҚОМУС

***АЛМАТИ.** Қозоғистон пойтахтида Абай ижодига бағишланган қомусни таништириш маросими бўлиб ўтди. Ушбу китоб Қозоғистон тарихчилари, адабиётшунослари, тилшунослари, муҳаррирлари ва ноширларининг қарийб ўн йиллик меҳнати маҳсулидир.*

Нашрни тайёрлашда собиқ Иттифоқ республикалари, Туркия, Хитой, Германия ва бошқа мамлакатлардаги миллий фанлар академияларидан 500 га яқин муаллиф жалб этилди. 2000 дан зиёд мақолалардан иборат бўлган ушбу нодир китоб 722 саҳифани ташкил этади. Марказий Осиёдаги давлатларда айни пайтда Алишер Навоий, Махтумқули, Тўхтогул каби буюк шоирлар ижодига бағишланган ана шундай нашрлар устида иш олиб борилмоқда.

• Солиқ тизими

ТАДБИРКОРЛАР — ИСЛОҲОТ ҚАЛДИРҒОЧЛАРИ

Улар ҳам мавжуд қонунларга қатъий риоя қилишлари керак

Кейинги йилларда Ургут ҳақида, бу ерда амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотлар, жумладан, қурилиш ва ободонлаштириш ишлари хусусида кўп ёзилмоқда. Бунинг сабаблари бор, албатта.

«Бирон жойнинг кишилари қандай яшаётганини, турмуш тарзини билмоқчи бўлсанг, унинг бозорини бориб кўр», дейишади. Ургут бозори эса республикамиздаги энг катта ва энг арзон бозорлардан биридир. Шарқона усулда қурилган, қуйруқдек оппоқ, сержило тошлардан қад кўтарган бинолар, айниқса, унга файз-тароват бағишлаб турибди. Бу ерда ҳар куни мамлакатнинг турли вилоятларидан 10 минглаб кишилар ташриф буюриб, савдо-сотиқни авж олдирмоқдалар. Ургутлик тадбиркорлар ҳам чекка ўлкалардан кўплаб маҳсулотлар олиб келмоқдалар. Айни чоғда улар ота-боболаридан қолган анъанавий тикувчилик ва ҳунармандчилик ишларини йўлга қўйиб, шундай маҳсулотлар билан бозорни тўлдирмоқдалар.

Туман раҳбарлари эса тадбиркор кишиларга барча имкониятларни яратиб бермоқда. Ҳозирги кунда 187 та кичик корхона, 94 та фирма, 21 та жамоа-ширкат, 8 та акционерлик жамияти, 3 та қўшма корхона фаолият кўрсатаётганлиги бунинг исботидир. Кейинги икки-уч йил ичида ташкил топган бу жамоалар бюджетга тушадиган маблағнинг 15 фоизини кўтармоқда. Айниқса, мебель ишлаб чиқарадиган «Қобил» хусусий фирмаси, сутни қайта ишлаш билан бирга 7 хил колбаса тайёрлаётган «Саховат» ва томат ишлаб чиқаришга ихтисослашган «Албатрос» кичик корхоналари катта даромад келтирмоқда.

Бозорда эса кунига 12-13 минг сўм атрофида патта ҳақи йиғилмоқда. Бу маблағнинг 50 фоизи бюджет ҳисобига ўтказилмоқда. 1995 йилнинг 1-чорагида биргина бозорчиларнинг қайд гувоҳномаси ва патентлар учун 714 минг сўм жамғарилди.

Туман солиқчилари ҳам ғазнани бойитишга баҳоли қудрат ҳисса қўшмоқдалар. Масалан, ўтган йили 31 миллион 258 минг сўм ўрнига 35 миллион 9 минг сўмлик солиқ тўловлар бюджетга туширилган эди. 1995 йилнинг биринчи чорагида бу кўрсаткич мутаносиб равишда 17 миллион 521 минг ва 19 миллион 265 минг сўмни ташкил этди. Шу муддат мобайнида солиқларни ўз вақтида тўламагани ва яширгани боис 20 нафар мансабдор шахсдан энг кам ойлик иш ҳақининг 5-7 баравари миқдорида жарима ундирилди. Савдода харидор ҳақига хиёнат қилгани учун эса 5 киши жиноий жавобгарликка тортилди.

Бундай ишларни амалга оширишда ҳуқуқий шахслардан олинадиган солиқлар бўлимининг ходимлари Эркин Раҳимов ва Одил Раҳманов, жисмоний шахслардан олинадиган солиқлар бўлимининг бошлиғи Амир Жумаев, бош инспектор Рафиқ Умаров ва бошқалар ҳамкасбларига ибрат кўрсатмоқдалар.

Республика Вазирлар Маҳкамаси томонидан белгиланган 1995 йилги давлат бюджетининг асосий кўрсаткичларига биноан, бюджетга солиқлар ва бошқа мажбурий тўловларнинг доимо бир маромда тушиб туришини таъминлаш солиқ идораси ходимларининг асосий вазифасидир. Биз зиммамиздаги ана шу вазифани изчил амалга ошириш, тадбиркорликни янада ривожлантириш ва қонунларнинг устиворлигига эришиш йўлида бундан буён ҳам куч-ғайратимизни сарфлайверамиз.

Азим БОБОМУРОДОВ, Ургут тумани давлат солиқ инспекциясининг бошлиғи.

Ўзбекистон Республикаси олий ўқув юртларига 1995/96 ва бундан кейинги ўқув йиллари талабаларни қабул қилиш тартиб ва қоидалари тўғрисида

НИЗОМ

УМУМИЙ ҚОИДАЛАР

1. Олий ўқув юртларига қабул қилиш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг тегишли қарори билан тасдиқланган умумий кўрсаткичларга мувофиқ амалга оширилади.

2. Вазирликлар ва идораларнинг тавсияларига биноан Ўзбекистон Республикаси олий ўқув юртларига қабул қилиш Давлат комиссияси (бундан сўнг Давлат комиссияси дейилади) таълим (мутахассислик) йўналишлари бўйича жойлар миқдорини тасдиқлайди ва бу ҳақдаги маълумотларни 25 июнгача халққа эълон қилишни таъминлайди.

3. Ўзбекистон Республикаси олий ўқув юртларига талабалар қабул қилиш тест синовлари (баллар) натижалари асосидаги рейтинг тизими бўйича амалга оширилади.

Ҳар бир олий ўқув юртида танлов таълим йўналиши, шакли ва ўқитиш тилига қараб алоҳида-алоҳида ўтказилади.

Тест синовларини Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси қошидаги Давлат тест маркази амалга оширади. Тест синовлари ўтказилишига масъул бўлган Давлат тест маркази вакиллари Давлат комиссияси томонидан тасдиқланади.

Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Кенгаши, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликлари, олий ўқув юртларининг ректорлари жойларда тест синовлари ўтказиш учун зарур шароитларни яратадилар.

Кўзи ожиз абитуриентларни олий ўқув юртларига қабул қилиш Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги (бундан сўнг Олий таълим вазирлиги дейилади) томонидан белгиланган тартибда амалга оширилади.

Тест синовларида тўплаш мумкин бўлган балларнинг камида 33 фоизини тўплаган болаликдан ногирон бўлганлар, 1- ва 2-гуруҳ ногиронларини қабул қилиш масаласи Давлат комиссияси томонидан кўриб чиқилади.

Жаҳон иқтисодиёти ва дипломатияси университетига талабаларни қабул қилиш Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси томонидан тасдиқланган алоҳида Низомга мувофиқ амалга оширилади.

4. Тест синовлари уч тилда — ўзбек, рус ва қорақалпоқ тилларида ўтказилади.

Олий ўқув юртида таълим йўналиши ва мутахассисликлар бўйича ўқитиш тили ҳужжатлар қабул қилиш бошланишига қадар вазирликлар ва идоралар томонидан аниқланади ва давлат комиссияси томонидан тасдиқланади.

Абитуриент олий ўқув юртида қайси тилда ўқийдиган бўлса, тест синовларини шу тилда топширади.

Олий касбий таълимнинг айрим йўналишлари (мутахассисликлари) бўйича тест синовлари билан бир қаторда қўшимча тарзда профил (ижодий) имтиҳонлар ўтказилади (илова 1).

Таълим йўналишлари бўйича тест синовлари учун тегишли фанлар мажмуаси белгиланади (илова 2).

5. Тожик, қозоқ ёки туркман тилларида ўқитиладиган айрим таълим йўналишлари (мутахассисликлари) бўлган олий ўқув юртларида қабул кўп балли тизим бўйича профил имтиҳонлари ва тест синовлари асосида ўтказилади (илова 3). Таълимнинг ушбу йўналишларига (мутахассисликларига) аризалар фақат мазкур тилларда ўрта маълумот олган абитуриентлардан қабул қилинади.

6. Ўрта мактабда испан (араб, форс, дари, ҳинд, урду, хитой, корейс, уйғур) тилида ўқиган абитуриентлар чет тили сифатида мазкур тилдан кўп балли баҳо тизими бўйича имтиҳон топширадилар, қолган фанлардан эса тест синовлари топширадилар.

Бу пункт роман-герман филологияси мутахассисликлари бўйича кирадиган абитуриентларга жорий этилмайди.

7. Профил (ижодий) ҳамда кўп балли имтиҳонлар олий таълим вазирлигининг бошқа манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда, Давлат комиссияси билан келишилган ҳолда тасдиқлаган Тартиби ва дастурларига мувофиқ ўтказилади.

КООПЕРАЦИЯЛАШГАН ҚАБУЛ

8. МДҲ фуқароларини Ўзбекистон олий ўқув юртларига ўқиш учун тартибли (кооперациялашган) қабул қилиш, шунингдек, республика фуқароларини МДҲ мамлакатларига ўқишга йўналтириш давлатлараро шартномалар ва Давлат комиссиясининг тегишли қарорига асосан амалга оширилади.

ЧЭТ ЭЛЛИК ФУҚАРОЛАРНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ

9. Хорижий давлатлар фуқаролари олий ўқув юртларига Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 24 майдаги 226-сонли «Хорижий давлатлар фуқароларини Ўзбекистон Республикасида таълим олишлари тўғрисида»ги Қарорига биноан ҳамда ҳукуматлараро келишувга мувофиқ ёки Давлат комиссияси билан ёзма равишда келишилган ҳолда шартлардаги тўлов-битим асосида қабул қилинадилар.

Хорижий давлатлар фуқароларининг олий ўқув юртларида ўқиш учун тўлов миқдори олий таълим вазирлиги томонидан тасдиқланади.

ҲУЖЖАТЛАРНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ

10. Олий ўқув юртларида қабул комиссиялари ташкил қилинади ва улар ўз фаолиятларини олий таълим вазирлиги томонидан тасдиқланган Низомга мувофиқ амалга оширадилар.

Абитуриентларнинг ўқишга қабул қилиш тўғрисидаги аризалари қабул комиссиялари томонидан 20 июндан 20 июлгача (шу куни ҳам), Тошкент Давлат консерваторияси, Тошкент Давлат санъат институти ва Тошкент Маданият институтига 5 июндан 10 июлгача қабул қилинади.

Абитуриент киришда қуйидагиларни топширади:

ариза;

ўрта ёки ўрта махсус маълумот ҳақидаги ҳужжатнинг асл нусхаси;

N 086-У шаклидаги тиббий маълумотнома;

3х4 ҳажмдаги 4 та фотосурат.

Абитуриент паспортини ҳамда ҳарбий хизматга алоқадорлиги ҳақидаги ҳужжатини шахсан кўрсатади.

Кўрсатилган ушбу ҳужжатлар мавжуд бўлганда, қабул комиссияси абитуриентнинг ҳужжатини қабул қилмасликка ҳақли эмас.

ПРОФИЛ (ИЖОДИЙ) ИМТИҲОНЛАР

11. Профил (ижодий) имтиҳонлар тест синовларигача 11 июлдан 24 июлгача баҳоларнинг тест синовларида кўзда тутилган максимал балларнинг 0 дан 50 фоизгача бўлган балл оралиғидаги кўп балли ягона тизими бўйича ўтказилади.

Профил (ижодий) имтиҳонлар натижаларидан норозилик (апелляция) аризалари олий ўқув юрти комиссияси томонидан олий таълим вазирлиги белгилаган тартибда 26 июлгача кўриб чиқилади.

Профил (ижодий) имтиҳонларнинг натижалари ҳақидаги маълумотлар олий ўқув юрти томонидан Давлат тест марказига 27 июлгача етказилади.

Профил (ижодий) имтиҳон натижалари тест синови ўтказилаётганда абитуриент томонидан жавоб варақасига ёзиб қўйилади. Абитуриент олган баллини нотўғри ёзиб қўйса, у танловга қўйилмайди.

ТЕСТ СИНОВЛАРИНИ ЎТКАЗИШ

12. Тест синовлари муддати:

кундузги бўлимларда — 1 август;

сиртқи бўлимларда — 10 август.

13. Олий ўқув юртларидаги таълим йўналиши (мутахассислик)ни танлашдан келиб чиққан ҳолда абитуриент 1-ва 2- иловаларга мувофиқ икки ёки уч фанлар мажмуаси бўйича тест синовларидан ўтади:

Тест топшириқлари ўрта умумтаълим мактаблари ўқув дастурига мувофиқ тузилади.

14. Мажмуанинг ҳар бир фани 36 топшириқни ўз ичига олади. Топшириқлар сонидан келиб чиққан ҳолда қуйидаги вақт нормативи белгиланади:

а) 72 саволга — 2 соат;

б) 108 саволга — 3 соат.

Мажмуалар қуйидаги фанлардан тузилади:

1. Она тили: ўзбек тили ва адабиёти
2. Она тили: рус тили ва адабиёти
3. Она тили: қорақалпоқ тили ва адабиёти
4. Иккинчи тил: ўзбек тили ва адабиёти
5. Иккинчи тил: рус тили ва адабиёти
6. Иккинчи тил: қорақалпоқ тили ва адабиёти
7. Математика
8. Физика
9. Кимё
10. Биология
11. Тарих
12. География
13. Чет тили: инглиз тили
14. Чет тили: немис тили
15. Чет тили: француз тили

Тест синовлари бошлангунча 30 дақиқагача инструктаж (тушунтириш) ўтказилади. Инструктажга ажратилган вақт жавобларга ажратилган вақтга кирмайди.

Тест синовлари соат 8 дан 30 дақиқа ўтганда бошланади.

Жавоблар варақасини абитуриент кўк рангдаги шарикли ручкаси билан тўлдиради.

Жавоблар варақасини тўлдиришга тест синови учун белгиланган вақтдан ташқари 20 дақиқа ажратилади.

Тест синовларига белгиланган вақтда келмаган абитуриентлар учун қўшимча имтиҳонлар ўтказилмайди.

ТАЪЛИМ УЧУН ТЎЛОВ ТАРТИБИ ВА МИҚДОРИ

15. Вазирлар Маҳкамасининг 1995 йил 31 майдаги 194-сонли «Ўзбекистон Республикасининг олий ўқув юртларига 1995/96 ўқув йилида талабалар қабул қилиш тўғрисида»ги қарорига мувофиқ Давлат комиссияси томонидан тўлов-битим асосида ўқиш учун тавсия этилган абитуриентлар таълим учун ҳар йилги харажатларнинг 20 фоизини қоплаш мажбурияти кўрсатилган битимларга мувофиқ пул тўлайдилар.

Битимлар (шартномалар) шартлари ҳамда таълим учун тўлов миқдори олий таълим вазирлиги ва молия вазирлигининг инструктив хатларида кўрсатилади.

Битим бланкалари олий ўқув юрти қабул комиссияси томонидан 15 августгача берилади.

Тўлов-битим асосида қабул қилинган болалар уйлари тарбияланувчилари, етим болаларни, болалигидан ногирон бўлганларни, ҳарбий ҳаракатлар иштирокчилари ва ногиронларини ҳамда республика аҳолисининг шу категория гуруҳларига тенглашувчиларни ижтимоий муҳофаза қилиш мақсадида олий ўқув юртларидаги жамоатчилик комиссияларининг қарори билан уларга Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 12 августдаги N 314-ф—сонли кўрсатмасига мувофиқ имтиёзлар берилади.

ХАЛҚАРО ВА РЕСПУБЛИКА ОЛИМПИАДАЛАРИ, ТАНЛОВЛАРИ ВА МУСОБАҚАЛАРИНИНГ ҒОЛИБЛАРИНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ

16. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1993 йил 5 февралдаги «Ўзбекистон ўқувчи-ёшларини рағбатлантириш тадбирлари тўғрисида»ги фармонига мувофиқ ҳамда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1993 йил 25 мартда тасдиқланган N 157-сонли «Халқаро ва республика олимпиадалари, танловлари ва мусобақалари ғолиблари — мактаб ва билим юртлари ўқувчиларини тақдирлаш Тартиби» асосида Халқ таълими вазирлиги, Маданият вазирлиги, Давлат спорт қўмитаси томонидан ўтказилган халқаро ва республика олимпиадалари, танловлари ва мусобақалари ғолиблари ҳамда Халқ таълими вазирлигининг гувоҳномасини олганлар Давлат комиссияси томонидан тегишли олий ўқув юртларига танловдан ташқари қабул қилинадилар.

МАЖБУРИЙ ҲАРБИЙ ХИЗМАТНИ ЎТАГАН АБИТУРИЕНТЛАРНИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ

17. Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 3 октябрдаги N 496-сонли «Мажбурий ҳарбий хизматни ўтаётганлар ва уларнинг оила аъзоларига қўшимча имтиёзлар тўғрисида»ги қарорига асосан мажбурий ҳарбий хизматни ўтаган ва ҳарбий қисмлардан тавсияномалари бўлган абитуриентларнинг тест синовларида тўплаган балларига олий ўқув юртига қабул қилиш пайтида максимал миқдордаги баллнинг 10 фоизи миқдорида балл қўшилади.

Ҳарбий қисмдан тавсиянома олиш ва унинг шакли Мудофаа вазирлиги ва олий таълим вазирлигининг инструктив хатида белгилаб берилади.

Олий ўқув юртларининг қабул комиссиялари 25 июлгача Давлат комиссияси ҳамда Давлат тест марказига абитуриентларнинг мазкур категориясидан тушган аризаларни таълим йўналиши, шакли ва ўқитиш тилини кўрсатган ҳолда тақдим этадилар.

АБИТУРИЕНТЛАРНИ МАҚСАДЛИ ҚАБУЛ ҚИЛИШ

18. Абитуриентларни мақсадли қабул қилиш корхоналар, концернлар ва корпорацияларнинг таклифлари бўйича амалга оширилади. Мазкур ташкилотлар қуйидагиларни бажаришга мажбурдирлар:

ўзларининг муайян миқдордаги вакилларини ўқитиш учун кетадиган ҳаражатларни тўла қоплашнинг кафолати билан расмий буюртмани Давлат комиссиясига 5 июлгача жўнатишлари;

мазкур ҳудудий-ишлаб чиқариш мавзесида яшаётган абитуриентлар танлов имтиҳонларида қатнашиш истагини билдиришса, уларнинг барчасига бунинг учун зарур шарт-шароитлар яратиш.

Ҳужжатлар қабул қилиш ва тест синовларни ўтказиш Давлат комиссияси қарори билан корхона, концерн, корпорациялар жойлашган ерлардаги махсус ташкил этилган пунктларда амалга оширилади.

Қабул қилиш Давлат комиссияси билан келишилган миқдор юзасидан рейтинг тизими бўйича ўтказиладиган танлов асосида бўлади.

ҚАБУЛ ҚИЛИШ ТАРТИБИ

19. Давлат комиссиясининг абитуриентларни олий ўқув юртларига қабул қилиш ҳақидаги қарори 15 августдан кечикмай чиқади ва у икки кун ичида маҳаллий газеталарда эълон қилинади. У олий ўқув юртларининг 20 августгача абитуриентларни қабул қилиш тўғрисидаги буйруқларини расмийлаштириш учун асос бўлади.

Тўлов-битим асосидаги танлов бўйича кираётган абитуриентларни қабул қилиш таълим учун белгиланган тўловнинг нақд ёки нақдсиз (спонсорлар ҳисобига) шаклда банк муассасалари орқали ўтказилганидан сўнг 30 августдан кечиктирилмай олий ўқув юртининг буйруғи билан расмийлаштирилади.

Талабаликка қабул қилиш ҳақидаги, шу жумладан тўлов-битим асосидаги буйруқларнинг нусхаларини олий ўқув юртлари ўз бўйсунишларига биноан вазирликлар ва идораларга 2 сентябрдан кечикмай етказадилар.

Илова 1

ТЕСТ СИНОВИ БИЛАН БИР ҚАТОРДА ПРОФИЛ (ИЖОДИЙ) ИМТИҲОНЛАР (БАҲО МАКСИМАЛ БАЛЛНИНГ ОДАН 50 ФОИЗИГАЧА) ЎТКАЗИЛАДИГАН ТАЪЛИМ ЙЎНАЛИШЛАРИ (МУТАХАССИСЛИКЛАР) РЎЙХАТИ

Код (*)	Таълим йўналишлари (мутахассисликлар), олий ўқув юртлари	Тест синови ўтказиладиган фанлар мажмуаси	Тестда бир тўғри жавобга бериладиган балл миқдори
X100	мусиқа-педагогика (БухДУ, ҚаршДУ, СамДУ, УргДУ, ТДПИ, НавДПИ, НукусДПИ, ҚўқонДПИ)	она тили ва адабиёти тарих	2,1 1,1
X101	декоратив-амалий санъат ва халқ ҳунармандчилиги (НамДУ)	—//—	—//—
X102	ҳарбий чақириққача тайёргарлик ва жисмоний тарбия (БухДУ, ҚаршДУ, СамДУ, ФарДУ, ТДПИ, НавДПИ, НукусДПИ, АнгренДПИ, ЖизДПИ, ҚўқонДПИ)	биология она тили ва адабиёти	2,1 1,1
X103	жисмоний маданият (АнДУ, БухДУ, ГулДУ, ҚаршДУ, НамДУ, СамДУ, ТермДУ, УргДУ, ФарДУ)	—//—	—//—
X104	акробатика (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X105	баскетбол (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X106	бокс (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X107	волейбол (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X108	велоспорт (ўзДЖМИ)	—//—	—//—
X109	гимнастика (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X110	спорт-сув турлари (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X111	енгил атлетика (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X112	қўл тўпи (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X113	қиличбозлик (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X114	оғир атлетика (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X115	сузиш (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X116	теннис (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
x117	футбол (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X118	чимдаги хоккей (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X119	эшкакли қайиқда сузиш (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X120	эркин кураш (ЎзЖДМИ)	—//—	—//—
X121	юнон-римча кураш (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X122	дзю-до кураши (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X123	самбо кураши (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X124	миллий кураш (Бухорача) (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X125	миллий кураш (Фарғонача) (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X126	шарқий якка курашлар (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X127	соғломлаштириш жисмоний маданиятни ташкил этиш (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X128	мактабгача жисмоний тарбия (ЎзДЖМИ)	—//—	—//—
X129	дизайн (ТошДТУ)	математика она тили ва адабиёти	2,1 1,1
X130	архитектура (СамДАКИ, ТАКИ, УргДУ)	—//—	—//—
X131	тарғибот ва ташвиқотнинг тасвирий воситалари (ТАКИ)	—//—	—//—
X132	чизмачилик ва тасвирий санъат (БухДУ, НамДУ, УргДУ, ТДПИ, НукусДПИ, ГулДУ)	—//—	—//—
X133	шарқ филологияси (ТошДШИ, ТДПИ)	она тили ва адабиёти тарих	2,1 1,1
X134	инструментал ижрочилиги (Тошдавлатконсерватория)	—//—	—//—
X135	вокал ижрочилиги (ашула) (Тошдавлатконсерватория)	—//—	—//—
X136	дирижёрлик (хор) (Тошдавлатконсерватория)	—//—	—//—
X137	композиция (мусиқа яратиш) (Тошдавлатконсерватория)	—//—	—//—
X138	мусиқашунослик (Тошдавлатконсерватория)	—//—	—//—
X139	актёрлик санъати (ТошДСИ)	—//—	—//—
X140	режиссёрлик (ТошДСИ)	она тили ва адабиёти тарих	2,1 1,1
X141	санъат журналистикаси (ТошДСИ)	—//—	—//—
X142	рассомлик (ТошДСИ)	—//—	—//—
X143	графика (ТошДСИ)	—//—	—//—
X144	интерьер ва жиҳозлаш (ТошДСИ)	—//—	—//—
X145	музей иши ва ёдгорликларни муҳофаза қилиш (ТошДСИ)	тарих она тили ва адабиёти	2,1 1,1
X146	декоратив-амалий санъат (ТошДСИ)	—//—	—//—
X147	маданиятшунослик (ТошДМИ)	—//—	—//—
X148	халқ бадиий ижодиёти (ТошДМИ)	—//—	—//—

Изоҳ:

(*) — мутахассислик кодида «Х» белгиси ўрнига ўқиш олиб бориладиган тилнинг мувофиқ рақами кўрсатилади:

1 — ўзбек тилида
2 — рус тилида
3 — қорақалпоқ тилида — умумий асосда кирувчи абитуриентлар учун

4 — ўзбек тилида
5 — рус тилида
6 — қорақалпоқ тилида — мажбурий ҳарбий хизматни ўтаган абитуриентлар учун

Илова 2

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ ЎҚУВ ЮРТЛАРИГА КИРУВЧИЛАР УЧУН ТАЯНЧ ОЛИЙ КАСБИЙ ТАЪЛИМНИНГ ЙЎНАЛИШЛАРИ РЎЙХАТИ ВА ТЕСТ БЎЙИЧА УЛАРГА МУВОФИҚ КЕЛАДИГАН ФАНЛАР МАЖМУАСИ

Код (*)	Таълим йўналишлари	Тест синови ўтказиладиган фанлар мажмуаси	Ҳар бир тўғри жавобга бериладиган балл миқдори
X001	Математика; амалий математика ва информатика; касбга ўқитиш; механика; геология; спорт кибернетикаси; қурилиш; автоматлаштириш ва бошқарув; полиграфия; телекоммуникациялар; тоғ-кон иши; электроника ва микроэлектроника; иссиқлик энергетикаси; авиа ва ракетасозлик; электрон воситаларини лойиҳалаш ва уларнинг технологияси; тўқимачилик ва енгил саноат маҳсулотлари технологияси; электромеханика ва электротехнологиялар; ер усти транспорт тизимлари; асбобсозлик; электроэнергетика; гидравлик машиналар; гидроузатма ва гидропневмоавтоматика; технологик машиналар ва асбоб ускуналар; авиация ва космик техника эксплуатацияси; транспорт воситалари эксплуатацияси; метрология, стандартлаш ва сертификатлаш; геодезия; радиотехника; информатика ва ҳисоблаш техникаси; геология ва фойдали қазилмалар разведкаси; нефть ва газ иши; атроф муҳитни муҳофаза қилиш; агромуҳандислик; ўрмон иши; ер тузилиши ва ер кадастри.	математика физика она тили ва адабиёти	3,1 2,1 1,1
X002	физика; астрономия; техник физика;	физика математика она тили ва адабиёти	3,1 2,1 1,1
X003	кимёвий технология ва биотехнология; металлургия; озиқ-овқат маҳсулотлари технологияси.	кимё математика она тили ва адабиёти	3,1 2,1 1,1
X004	кимё; даволаш иши; педиатрия иши; тиббий-профилатика иши; стоматология; фармация; агрокимё ва агротупроқшунослик; агрономия; мева-сабзавотчилик; узумчилик; ўсимликларни ҳимоя қилиш; пиллачилик; селекция ва генетика; зоомуҳандислик; қоракўлчилик; ветеринария.	кимё биология она тили ва адабиёти	3,1 2,1 1,1
X005	биология; тупроқшунослик; экология ва табиатдан фойдаланиш.	биология кимё она тили ва адабиёти	3,1 2,1 1,1
X006	география; гидрометереология.	география математика она тили ва адабиёти	3,1 2,1 1,1
X007	ўзбек филологияси; ўзбек тили ва адабиёти.	ўзбек тили ва адабиёти тарих чет тили	3,1 2,1 1,1
X008	рус мактабларида ўзбек тили.	ўзбек тили ва адабиёти рус тили тарих	3,1 2,1 1,1
X009	рус филологияси; рус тили ва адабиёти.	рус тили ва адабиёти тарих чет тили	3,1 2,1 1,1
X010	миллий мактабларда рус тили ва адабиёти.	рус тили ва адабиёти ўзбек тили (қорақалпоқ тили) тарих	3,1 2,1 1,1
X011	романо-герман филологияси; шарқ филологияси**.	чет тили она тили ва адабиёти тарих	3,1 2,1 1,1
X012	қорақалпоқ тили ва адабиёти.	қорақалпоқ тили ва адабиёти тарих чет тили	3,1 2,1 1,1
X013	рус мактабларида қорақалпоқ тили.	қорақалпоқ тили ва адабиёти рус тили тарих	3,1 2,1 1,1
X014	шарқшунослик; африкашунослик; Марказий Осиё халқлари тарихи; диншунослик (исломшунослик); Осиё ва Африка мамлакатлари халқаро муносабатлари тарихи.	тарих чет тили она тили ва адабиёти	3,1 2,1 1,1
X015	фалсафа; умумжаҳон фалсафа ва логика тарихи; тарих; сиёсатшунослик; психология; ижтимоий иш; социология; ҳуқуқшунослик; ҳуқуқшунос-педогог; кутубхонашунослик ва библиография; маданият соҳаси менежери; кино ташвиқоти услубчиси ва ташкилотчиси.	тарих она тили ва адабиёти чет тили	3,1 2,1 1,1
X016	иқтисодиёт; маркетинг; агроиқтисодиёт; статистика; иқтисодиётда ахборот тизими; молия ва кредит; иқтисодчи-педагог; менежмент.	математика чет тили она тили ва адабиёти	3,1 2,1 1,1
X017	ўлкашунослик (Осиё ва Африка мамлакатлари иқтисодиёти).	чет тили математика она тили ва адабиёти	3,1 2,1 1,1
X018	педагогика ва бошланғич таълим услубиёти	она тили математика тарих	3,1 2,1 1,1
X019	педагогика ва психология; педагогика ва психология (мактабгача); дефектология.	биология она тили ва адабиёти тарих	3,1 2,1 1,1
X020	журналистика;	она тили ва адабиёти тарих чет тили	3,1 2,1 1,1

Изоҳ:

Инглиз, немис, француз — чет тилларидан тест синови топширилади;

(*) — мутахассислик кодида «Х» белгиси ўрнига ўқиш олиб бориладиган тилнинг мувофиқ рақами кўрсатилади:

1 — ўзбек тилида
2 — рус тилида
3 — қорақалпоқ тилида — умумий асосда кирувчи абитурентлар учун
4 — ўзбек тилида
5 — рус тилида
6 — қорақалпоқ тилида — мажбурий ҳарбий хизматни ўтаган абитурентлар учун

(**) — мактабда инглиз, немис ёки француз тили ўқиган ва «шарқ филологияси» йўналишига кирувчилар учун.

Илова 3

ҚАБУЛ КЎП БАЛЛИК ТИЗИМ БЎЙИЧА ПРОФИЛ ИМТИҲОНЛАР ВА ТЕСТ АСОСИДА АМАЛГА ОШИРИЛАДИГАН ВА ЎҚИТИШ ТОЖИК, ҚОЗОҚ ВА ТУРКМАН ТИЛЛАРИДА ОЛИБ БОРИЛАДИГАН ТАЪЛИМ ЙЎНАЛИШЛАРИ (МУТАХАССИСЛИКЛАР) РЎЙХАТИ

Код (*)	Ўқиш олиб бориладиган тил	Таълим йўналиши (мутахассисликлар)	Профил (ижодий) имтиҳон	Тест ўтказиладиган фанлар мажмуаси	Тестда бир тўғри жавобга бериладиган баллар миқдори
	Тожик тилида	*математика (СамДУ, ТермДУ)	математика физика тожик тили ва адабиёти	— — —	— — —
		*физика (СамДУ)	физика математика тожик тили ва адабиёти	— — —	— — —
0149		*рус тили миллий мактабда (СамДУ)	 тожик тили ва адабиёти тарих	рус тили ва адабиёти — —	3,1 — —
		*мусиқа (СамДУ)	мусиқа тарих тожик тили ва адабиёти	— — —	— — —
		*педагогика ва психология (СамДУ)	биология тожик тили ва адабиёти тарих	— — —	— — —
		* педагогика ва бошланғич таълим услубиёти (СамДУ, НамДУ, ТошвилДПИ)	биология тожик тили ва адабиёти тарих	— — —	— — —
0150		тожик тили ва адабиёти (СамДУ, БухДУ)	тожик тили ва адабиёти тарих	— — чет тили	— — 1,1
0151	Қозоқ тилида	қозоқ тили ва адабиёти (ГулДУ, НукусДПИ ТДПИ, Навоий ДПИ)	қозоқ тили ва адабиёти тарих	— — чет тили	— — 1,1
		*педагогика ва бошланғич таълим услубиёти (НукусДПИ, НавоийДПИ)	биология қозоқ тили ва адабиёти тарих	— — —	— — —
		*математика (НавоийДПИ, ТДПИ)	математика физика қозоқ тили ва адабиёти	— — —	— — —
0152	Туркман тилида	туркман тили ва адабиёти (ККДУ)	туркман тили ва адабиёти тарих	— — чет тили	— — 1,1

Изоҳ:

(*) — қабул ва ўқиш ўзбек ва рус тилларида ҳам олиб бориладиган мутахассисликлар.

· Спорт · Спорт · Спорт · Спорт · Спорт · Спорт ·

Пойтахтимиздаги зобитлар уйида шаҳмат бўйича жаҳон шахсий чемпионатининг минтақавий мусобақаси бошланди. Унда Қозоғистон, Монголия, Қирғизистон, Туркманистон ва юртимиз шаҳматчилари ўзаро дона суришяпти.

Эркаклар баҳсида юртимизнинг беш нафар шаҳматчиси қатнашаяпти. Жаҳон шахсий чемпионатининг минтақавий мусобақасида қатнашувчи шаҳматчиларимиз мамлакат чемпионатида эришган натижаларига қараб аниқланди. Шаҳмат мухлисларига яхши маълумки, Ўзбекистон биринчилигида самарқандлик халқаро спорт устаси Шуҳрат Сафин ғолиб чиққанди. Унинг ҳамюрти халқаро спорт устаси Тоҳир Воҳидов иккинчи ўринни эгаллаган ва бу икки шаҳматчимиз жаҳон шахсий чемпионатининг минтақавий мусобақасида қатнашиш ҳуқуқига бошқаларга нисбатан олдинроқ эга бўлишганди. Ўзбекистон чемпионатида учинчи ва тўртинчи ўринни эгаллаган шаҳматчилар ҳам бундай йўлланма соҳиби бўлиши керак эди. Бироқ чемпионат ниҳоясига янгийўллик Владимир Егин, чирчиқлик Сайдали Йўлдошев ва самарқандлик ёш шаҳматчи Марат Жумаев бир хил натижа билан етиб келишди. Натижада, улар ўртасида икки йўлланма соҳибини аниқлаш учун қўшимча мусобақа уюштиришга тўғри келди. Унда Егин ва Йўлдошев муваффақият қозонишди ва жаҳон шахсий чемпионатининг минтақавий мусобақасида қатнашиш ҳуқуқини қўлга киритишди.

Минтақавий мусобақа юртимизда ўтказилиши боис ФИДЕ майдон эгаси сифатида яна бир ўрин берди. Ўзбекистон шаҳмат федерацияси ушбу ўринни гроссмейстер Александр Ненашевга беришни лозим топди. Шу ўринда мухлисларда Ўзбекистон Ненашевдан ташқари яна тўрт нафар гроссмейстерга эга, нега улар жаҳон шахсий биринчилигининг минтақавий мусобақасида қатнашмаяпти, деган ҳақли савол туғилиши табиий. Ўзбекистон шаҳмат федерацияси ходимларининг таъкидлашларича, гроссмейстерларимиз Ўзбекистон чемпионатида қатнашишмаган. Токи улар мамлакат биринчилигида қатнашишмас экан республика шаҳмат федерацияси уларни шундай йўл билан «жазо»лаб бораверади. Қолаверса, бундай йўл келажакда мамлакат чемпионатининг ҳам қизиқарли курашларга бой бўлишига олиб келади. Ненашев масаласига келсак, Ўзбекистон чемпионати ўтказилаётган пайтда у Франциядаги халқаро турнирда қатнашиши лозим бўлган ва бу ҳақда у шаҳмат федерациясини ўз вақтида воқиф қилган. Қолаверса, Ненашев беш нафар гроссмейстеримиз орасида энг юқори рейтинг кўрсаткичига эга. Айни кунда Александр 2603 рейтинг очкоси билан ФИДЕ рўйхатида 57-кучли шаҳматчи ҳисобланади. Бошқача айтганда у Осиё қитъаси бўйича ҳиндистонлик гроссмейстер Виши Ананддан сўнг иккинчи поғонани эгаллаб турибди. Табиий, у пойтахтимизда бошланган жаҳон шахсий чемпионатининг минтақавий мусобақасида энг кучли шаҳматчи ҳисобланаяпти.

Эркаклар баҳсида Қозоғистондан 3 нафар, Қирғизистондан 2 нафар, Туркманистондан 3 нафар ва Монголиядан 1 нафар шаҳматчи қатнашаяпти.

Аёллар мусобақасида эса қозоғистонлик гроссмейстер Эльвира Сахатова энг кучли шаҳматчи саналмоқда. У 2385 рейтинг очкосига эга. Марказий Осиёда бундан юқори рейтинг очкосига эга шаҳматчи ҳозиргача йўқ. У жаҳоннинг кучли шаҳматчилари рўйхатида 18-поғонани эгаллаб турибди. Шунингдек, Қозоғистондан яна уч нафар шаҳматчи минтақавий мусобақада қатнашаяпти. Қирғизистон икки нафар, Монголия ва Туркманистон бир нафардан шаҳматчисини минтақавий мусобақага йўллаган. Ўзбекистондан эса бу мусобақада бухоролик (айни кунда тошкентлик) халқаро спорт устаси Ольга Ким, тошкентликлар Надежда Репрун, Рена Мамедова (2185 рейтинг очкосига эга), Наманганлик Анжела Хегай ва самарқандлик Мавжуда Ҳамроқулова қатнашаяпти.

Жаҳон шахсий чемпионатининг минтақавий мусобақасига «Ўзбекистон ҳаво йўллари» компанияси бош ҳомийлик қиляпти. Турнир ғолибларига валюта ҳисобида катта миқдорда мукофотлар берилиши кўзда тутилган.

ДУНЁ БИРИНЧИЛИГИДАН 9 ТА МЕДАЛ

Халқаро олимпиада қўмитаси дастурига ўтган йили таэквондонинг (ВТФ) ҳам киритилиши ушбу спорт турининг жаҳон майдонида янада кенг оммавийлашувига олиб келди. Буни Яқинда Польша пойтахти Варшава шаҳрида ўтказилган ўсмирлар ўртасидаги жаҳон чемпионати ҳам кўрсатди.

Бундан икки йил олдин Москвада ўтказилган биринчи жаҳон чемпионатида 28 мамлакат таэквондочилари қатнашган бўлса, бу галги чемпионат дунёнинг 54 мамлакати спортчиларини ўзига жалб қилди.

Шуниси қувончлики, ушбу спорт тури бўйича дунёнинг энг кучли спортчиларига эга мамлакатлар орасида Ўзбекистон ҳам етакчи ўринлардан бирини эгаллаб турибди.

Иккинчи жаҳон чемпионатида ёш таэквандочиларимиз муваффақиятли қатнашиб, дунё биринчилигининг 8 та «кумуш» ва битта «бронза» медалини қўлга киритишди. Умумжамоа ҳисобида мамлакатимиз таэквандочилари 54 мамлакат орасида Корея, Аргентина ва Польша жамоаларидан сўнг тўртинчи ўринни эгаллашди.

Расул ЖУМАЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

· *Олий таълим муаммолари*

ТАСВИРИЙ САНЪАТ ЧИЗМАЧИЛИК ЭМАС, АХИР

Деярли ҳар куни уйдан чиққанда серҳашам безатилган кўчалар, монументал ҳайкаллар, муҳташам меъморчилик обидалари, замонамизга мос катта плакат паннолар ёнидан завқланиб ўтамиз. Тасвирий ва амалий безак санъати, шубҳасиз, кишига бир олам қувонч, эстетик завқ бахш этади.

Инсон онги, дунёқарашининг ўсишида, ранг-баранг гўзалликларни кўра билишдек ҳис-туйғуларни бойитишда унинг беқиёс аҳамияти бор.

Рангин бўёқлар сеҳрига маҳлиё бўлиб бутун вужуди, меҳри, шижоати билан суратлар, нақшлар чизишга мафтун бўлган болалар ҳақида эса истаганча гапириш мумкин. Биз шу ўринда рассом ўқитувчилар тайёрлашда қандай ютуқ ва муаммолар мавжуд, деган саволга тўхталиб ўтмоқчимиз.

Тошкент шаҳридаги иккита олий ўқув юртида, асосан, олий маълумотли рассомлар тайёрланади. Булардан бири Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институтининг бадиий-графика факультетидир.

Бу ерда ўқиётган талабаларга бериладиган ихтисослик «Чизмачилик, тасвирий санъат ва Шарқ ҳунармандчилиги» деб аталади. Мантиқан, мос бўлмаган, йироқ ва мураккаб учта соҳа бир-бирига қўшилиб кетган. Аввало, чизмачилик ўқитувчиси нималарни билиши ва ўргата олмоғи лозимлигига эътибор берсак. Мазкур фан ўқитувчисидан энг камида чизмачиликдан умумий техник маълумотларни билиш, техник чизмаларни тузиш ва ўқишни ўрганиш, машина деталлари, машиналарни қуриш технологияси, техник ўлчамларнинг ўзаро боғлиқлиги ва ўзаро ўрин алмашиш асосларини ўзлаштириш талаб қилинади. Шунингдек, у конструкторлик ҳужжатларининг ягона тизими ва ҳозирги замон илмий-техникаси ривожланишида давлат стандарти (ГОСТ)нинг аҳамиятини мукаммал билиши зарур. Турли чизмаларни чизиш ва бажариш аниқ ўлчамли асбоблар орқали қўлланиладиган қоида ва шартлиликларни ўрганиш асосида амалга оширилади. Хуллас, чизмачилик, чизма-геометрия, геометрия, математика, физика фанлари асосларини ўрганишни чуқуррок талаб қиладиган техник фан ҳисобланади. Шунинг учун ҳам Госпар Монж «чизмачилик-техника тилидир» деб бежиз таъкидламаган.

Хўш, тасвирий санъат-чи? У қаламтасвир, рангтасвир, тасвирий санъат тарихи ва назарияси, махсус ижодий қобилият ва изланишлар билан боғлиқ бўлган гўзаллик сирларини ўргатувчи нафис ва нозик санъат соҳасидир.

Тасвирий санъат алоҳида турлар ва жанрларга бўлиниб, уларнинг ҳар бирини ўрганишга маълум соатлар билан ўлчанмайдиган меҳнат ва изланишлар даркор. Демак, тасвирий санъат ва чизмачилик соҳаларини бир-биридан кескин фарқланишини мутахассис бўлмаган ҳар қандай одам ҳам ажрата олиши ўз-ўзидан маълум. Шу ўринда мактабдаги тасвирий санъат ўқитувчисига чизмачилик фанининг юклатилиши мантиқан нотўғри эканлигини тасаввур этиб кўрайлик. Икки ўртада ер билан осмонча фарқ бор.

Тасвирий санъат аниқ фанлардан кескин фарқ қилиб, мусиқа ва шеъриятга хос табиийлик билан уйғунлашган ижодий изланишлар эвазига юзага келади. У чизмачилик эмас, ахир.

Бадиий-графика факультетида яна «Шарқ ҳунармандчилиги» ибораси ҳам бор. Бу шунчалик кенг қамровликки, уни номма-ном айтиб ҳам тугатиб бўлмайди.

Маълумки, собиқ совет даврида ўрта умумтаълим мактаблари учун дастлаб чизмачилик ўқитувчилари математика факультетларида ўқитилиб, уларга «математика-чизмачилик» ихтисослиги берилларди. Кейинчалик эса мактабларда тасвирий санъат ўқитувчисига дарс камлиги ҳисобга олиниб, бу соҳалардан мутлақо хабари бўлмаган, қайсидир бир олимнинг таклифи асосида фикр юритилиб, бадиий-графика факультетида «чизмачилик ва тасвирий санъат ўқитувчиси» тайёрлаш қоида қилиб белгиланган. Шу асосда 70-80 йилларда мазкур факультетни битирган талабаларга «чизмачилик ва тасвирий санъат», «чизмачилик, тасвирий санъат ва бадиий меҳнат» ихтисосликлари бериб келинди. Ўтиш даврига келиб эса бунга шарқона ибора киритиш керак бўлиб қолди, шекилли, ҳеч бир ўйланмасдан «Чизмачилик, тасвирий санъат ва Шарқ ҳунармандчилиги» деб атала бошланди. Бу ҳол шу кунгача ҳам давом этиб келаяпти. Натижада ўқув режасидаги чигаллик ва муаммолар янада кўпайди.

Маълумки, ўтмишда тасвирий ва амалий безак санъати тараққий этибгина қолмасдан, бу борада ажойиб китоблар ҳам яратилган. Машҳур Моний номи билан боғлиқ бир неча жилдлик сурат ва нақшлар билан безатилган асар, шоир ва мусаввир Содиқ Афшор тасвирий санъатининг сиру асрорлари, қонуниятлари ҳақида «Қонун ассувор» номли китоб ёзганлиги фикримизнинг далилидир. Бадиий-графика факультетидаги ихтисосликларни ҳам ўтмиш санъатимиз мероси анъаналарига хос шакллантириш зарур. Сирасини айтганда, бир-бири билан монанд бўлмаган соҳаларни мажбуран боғлаб ўргатишга қилинаётган ҳаракатлар талабаларнинг билим савиясига салбий таъсир кўрсатмоқда. Бу эса бугунги кунда рассом ўқитувчилар тайёрлаш ишига янгича ёндошишни: янгича бир замонавий йўналишлар топишни талаб этади. Жумладан, М. Уйғур номидаги Санъат институтининг рассомлик санъати факультети, П. Бенков номидаги бадиий билим юрти асосан рассомлар тайёрлайди. Тасвирий ва амалий санъат соҳасида ўқитувчи тайёрлайдиган пединститутнинг бадиий-графика факультетини эса «Тасвирий ва амалий санъат педагогикаси» факультети деб аташ мақсадга мувофиқдир. Бундан ташқари, чизмачилик фанини алоҳида ажратиб ўқитиш масаласини ҳам ҳал этмоқ бугунги кун талабидир. Чунки ҳозирда бадиий-графика факультетида чизмачиликдан кириш имтиҳони ўтказилади. Кўп ҳолларда яхши расм чиза оладиган қобилиятли ўқувчилар чизмачилик фанидан қониқарсиз ёки ёмон баҳо олиб, ўқишга кира олмаяптилар. Яъни, кўплаб истеъдодлардан маҳрум бўлмоқдамиз.

Қайсидир бир алломанинг «Қайси миллат ўз болаларига расм ишлашни худди ўқув, ёзув ҳам ҳисоблаш даражасига кўтарар экан, у фан, санъат ва ҳунармандчиликда бошқа халқлардан ўзиб кетади» деган ҳикматомуз сўзлари мустақил мамлакатимизнинг бугунги тараққиёти учун сув билан ҳаводай зурурдир. Шундагина мактабларимизда 6-синфгача бўлган синфларда ҳафтада атиги бир соат ўтиладиган тасвирий ва амалий безак санъати сирларини ўрганишга кенг имкониятлар очилади, деган умиддамиз.

Малик НАБИЕВ,
Ўзбекистон халқ рассоми, профессор.
Н. АБДУЛЛАЕВ,
Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институти рангтасвир кафедрасининг мудири.
Н. ОЙДИНОВ,
доцент.

"ЎЗКООПТАШҚИСАВДО"

Тошкент экспорт-импорт базасидан пул ўтказиш йўли билан хорижий мамлакатлардан келтирилган қуйидаги молларни

СОТАДИ:

❶ ***Қандолат маҳсулотлари ишлаб чиқариш учун:***
- *Қора мурч (думалоқ).*
- *Мускат ёнғоғи.*
- *Гвоздики (ширинлик тури).*
- *Агар-агар (ширинлик тури).*
- *Ванилин (ширинлик тури).*
- *Пектинг (ширинлик тури).*

❷ ***Колбаса маҳсулотлари ишлаб чиқариш учун:***
- *45 мм. ва 50 мм. ҳажмли колбаса қопламаси (белкозин оболочкаси).*
- *Колбаса аралашмаси.*

Маҳсулотлар улгуржи баҳода ва келишилган нархларда сотилади.

Бизнинг манзил: Тошкент шаҳри. Жомий кўчаси, 5 -уй.
Мурожаат учун телефонлар: 48-39-67, 48-64-55.

Чакка (Сузма) – бу ҳар дардга даво!

Инсон организмига энг керак бўлган, ўнлаб турдаги оқсиллар ва витаминлар фақат Чаккада мавжуд. Ибн Сино жигар, қон ва бошқа касалликларни даъволашда энг биринчи табиий дори сифатида беморларга тезроқ тузалиши, соғ одамларга касал бўлмаслиги ва рангини тиниқ бўлишини хоҳлайдиганлар учун ҳар куни истеъмол қилишни тавсия этган.

Ҳалқимиз асрлар давомида Чакканинг фойдали тарафини билган ҳолда сузма, қурт, айрон, ёлғон хўрда ва бошқа хил таомлар сифатида истеъмол қилганлар.

Чиройли, кучли ва ёш бўламан десангиз, ҳар куни Чакка (сузма) истеъмол қилинг. Доимо дастурхонингизда Чакка бўлишини унутманг. "Гўштсутсаноати" фирма дўконидан ва барча сут комбинатларидан исталган миқдордаги Чаккани, хусусий ва жамоа савдо дўконлари, фирмалар ва бошқа ташкилотлар олишлари мумкин.

Телефон: 90-69-50, 44-33-19, 44-29-21, 72-05-80.

МУЛКЧИЛИКНИНГ БАРЧА ШАКЛЛАРИДАГИ КОРХОНАЛАР РАҲБАРЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

РЕСПУБЛИКА ИХТИСОСЛАШТИРИЛГАН АКЦИОНЕРЛИК-ТИЖОРАТ БАНКИ

«ҒАЛЛАБАНК»

ОДДИЙ БАНК ВЕКСЕЛЛАРИНИ МУОМАЛАГА ЧИҚАРДИ

- **Векселлар бўйича мажбуриятлар банкнинг барча активлари билан кафолатланган ва олти даражали ҳимоя воситасига эга.**
- **Векселларнинг муомалада бўлишининг энг узоқ муддати 6 ой.**
- **Қўйилаётган энг кам маблағ 50.000 сўм.**
- **Вексел номинали белгиланмаган.**

ВЕКСЕЛ:

- **Юридик шахсларга хизмат қилади.**
- **Барқарор даромад келтиради.**
- **Вексел товар ва хизмат кўрсатиш ҳисоб-китобларида қўлланилади.**
- **Банк вексели ёрдамида ўзаро қарзлар бўйича ҳисоб-китоб қилиш мумкин.**
- **Вексел индоссамент бўйича бошқа юридик шахсларга берилиши мумкин.**

«ҒАЛЛАБАНК»нинг векселлар бўйича хизмат кўрсатувчи бўлимлари:

1. Нукус шаҳри—телефон (36122) 77-227, 77-226.
2. Андижон шаҳри — (37422) 62-467, 65-756.
3. Бухоро шаҳри — (36522) 34-269, 57-405.
4. Жиззах шаҳри — (37222) 35-612, 22-267.
5. Қарши шаҳри — (37522) 32-443, 30-245.
6. Наманган шаҳри — (36922) 32-678. 32-792.
7. Навоий шаҳри — (43662) 66-547.
8. Самарқанд шаҳри — (3662) 310-448, 337-060.
9. Термиз шаҳри — (37662) 40-086.
10. Гулистон шаҳри — (36722) 22-410, 22-305.
11. Фарғона шаҳри — (37322) 75-664, 76-962.
12. Урганч шаҳри — (36222) 42-790, 42-896.

Сизларни қизиқтирган саволлар бўйича қуйидаги манзилгоҳга мурожаат қилишингиз мумкин:
700060, Тошкент шаҳри, Лоҳутий кўчаси, 36.
Тел.: (3712) 337-172; 361-105.

СИЗЛАРНИ ҲАМКОРЛИККА ТАКЛИФ ЭТАМИЗ!

ЎЗДЕҲҚОНСАНОАТБАНКИ ВЕКСЕЛИ-СИЗНИНГ ИМКОНИЯТЛАРИНГИЗНИ КЕНГАЙТИРАДИ.

Республика йирик банклар сирасига кирувчи Ўзбекистон акционер-тижорат деҳқонсаноатбанки Ўзбекистонда биринчилардан бўлиб *50. 000, 100.000 ва 500. 000 сўм* номиналдаги оддий векселларини муомалага киритди.

Ўздеҳқонсаноатбанки 2 кўринишдаги векселларини муомалага чиқармоқда:

1. "Топширилган вақтдан 10 кун ўтгач" тўлов муддатли вексель.
   Ушбу векселни Ўздеҳқонсаноатбанкнинг исталган бўлимидан сотиб олиш мумкин ва тўлов учун олти ой мобайнида истаган кунда банкка тақдим этиш мумкин, шу билан бирга векселнинг муомалада бўлган ҳақиқий муддати учун йиллик 60% фойда тўланади.
2. "Тақдим этилган кундан 3 ой ўтгач" тўлов муддатли вексель.
   Ушбу векселлар билан Ўздеҳқонсаноатбанки йиллик 100% ҳисобидан корхона ва ташкилотларни кредитлашни амалга оширади.

ЎЗДЕҲҚОНСАНОАТБАНКИ ВЕКСЕЛИ

- *вексель эгасига векселнинг белгиланган қиймати ва унга муомалада бўлган ҳақиқий муддат учун ҳисобланиб чиқилган фоизларни тўлаш Банкнинг қатъий мажбуриятидир;*
- *банкнинг барча активлари билан таъминланади;*
- *юқори ликвидликка эга, чунки Ўздеҳқонсаноатбанки республикада йирик банклар қаторига киради;*
- *кредит беришда гаров сифатида фойдаланилиши мумкин;*
- *Ўзбекистон қонунчилигида қатъий кўзда тутилган шаклда тузилган, сохталаштиришдан ишончли муҳофазаланган ва етарли ҳимоя даражасига эга;*
- *товар ва кўрсатилган хизматлар учун ҳисоб-китоб ва тўлов воситаси сифатида фойдаланиш, бошқа шахсга бериш ва Банкнинг бўлимларида қарзни узиш имкониятини беради;*
- *ўзаро ҳисоб-китобларда тез ва самарали воситадир.*

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР: Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир: Анвар ЖЎРАБОЕВ.

БЎЛИМЛАР:
Парламент 33-57-34;
Хатлар 33-07-48;
Қишлоқ хўжалиги 36-07-94;
Иқтисодиёт 36-36-65;
Маънавият 36-35-60;
Ахборот 36-29-89;
Тунги муҳарририят 33-10-28.

· МАНЗИЛИМИЗ: 700000, ГСП Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — К. Рихсиев.
Навбатчи — Т. Долиев.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001 Буюртма Г. — 0255. 51671 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Босишга топшириш вақти—21.00 Босишга топширилди — 23.00. 1 2 3 4 5 6